

ХОЛИС

Қандил

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Нашриёт-матбаа бирлашмаси
1991

Ўз1
X 72

X $\frac{4702620202-52}{M 352 04-91}$ Доп. 91

© Холис, 1991 й.

ISBN 5-635-00-955-7

ЗЕБО САМАРҚАНД

Ватан ҳуснидаги оро Самарқанд,
Баҳор айёмидек ҳузро Самарқанд,
Қиёс осмонида Зухро Самарқанд,
Шиорим зийнати, туғро Самарқанд,
Табаррукликда бир сиймо Самарқанд.

Фалак чархин Улуғбек қўлга олди,
Яна ер куррасини тарҳин олди,
Расадхона қуриб, тартибга солди,
Мунажжимликда бузрук номин олди,
Эрурсан бир улуғ дунё Самарқанд.

Сенинг кўксингда ўтган кўп азизлар,
Навой, Жомийдек соҳиб тамизлар,
Темурбекдан қолиб бир қанча излар,
Минора пештоқи юлдузни кўзлар,
Фаросат бобида доно Самарқанд.

Гўзал чеҳрангда юзлаб санъатинг бор,
Қаён боқсам тугалмас талъатинг бор,
Қадимий шавкатинг ҳам шуҳратинг бор,
Қитоб саҳфаларинда суръатинг бор,
Кўзим тўймас боқиб зебо Самарқанд.

Муаззамликда етган кўкка боши,
Буюк осмонимиз сўнмас қуёши,

Заҳматкаш халқининг ҳалол маоши,
Етибдур икки минг беш юзга ёши,
Кўнгил мулкидаги байзо Самарқанд.

Ажойиб муҳташам нақшин бинолар,
Ана наққошлигу сайқал жилолар,
Зиёратга келур дўсту ошнолар,
Дебон раҳмат, қилур Холис дуолар,
Сенинг мадҳингга тил — гўё Самарқанд.

МА Қ О М

Куйласа хонандалар қалбинг баҳор айлар мақом,
Ғафлатингдан уйғотиб лайлинг наҳор айлар мақом.
Шоду хуррамлик учун сайди шикор айлар мақом,
Хотирангга сидқу ихлос, барқарор айлар мақом.

Дилни вайрон этгали қилса ҳужум қайғу алам,
Ёки ёғдирса бошимга тақдирим ҳижрону ғам.
Келса бу золим фалак гардишидин дийдамга нам,
Куйи оҳанг нағмадин малҳам мадор айлар мақом.

Куйлаган пайти кўнгилга бахш этиб меҳригё,
Яърагай эл қалби ичра хуш тараннумлик садо,
Мухлисин одил табиат қилгай умрини бақо,
Хонаи дил кўзгусини беғубор айлар мақом.

Базми итмомига етгач, анжуман мардонавор,
Дилда зиклиқ лашкарини айламишлар тор-мор.
Кайфу жамшидий тузишга берса Холис эътибор,
Тинглаган қалбини ҳардам лолазор айлар мақом.

МАРҲАБО

Масканим мадҳини куйлаб элга айларман нидо,
Оби раҳмат сувлари болдин лазиз, дардга даво,
Халқи хуш, меҳнатсевар, шафқатли ҳам ҳожатраво,
Истиқомат қилса ҳар кимни бўлур умри бақо.
Ташриф айланг, Каттақўрғонимга, дўстлар, марҳабо!

Мисли денгиз, сувни сақлашлик учун омбори бор,
Зар сочиб олтин олувчи Наҳрипай анҳори бор,
Раҳнамо шаҳри Самарқанд номли байроқдори бор,
Ҳар муаммони ечарга оқили ҳамкори бор,
Ташриф айланг Каттақўрғонимга, дўстлар, марҳабо!

Хизматига мунтазир фабрик, завод-корхоналар,
Қатма-қат халқим учун кўркам бино, кошоналар,
Ишлашур ғайрат, шижоатлар билан мардоналар,
Бир-бири билан тузибон аҳд ила паймоналар,
Ташриф айланг Каттақўрғонимга, дўстлар, марҳабо.

Боғу бўстонида мавжуд меваси болди лазиз,
Донғи кетгандир жаҳонга Каттақўрғони майиз,
Бундаги маъмурчиликка офарин дер ўлкамиз,
Тарбият бобида шаҳрим мисли ота-онамиз,
Ташриф айланг Каттақўрғонимга, дўстлар, марҳабо,

Боғ ичида халқни таъмин этгудек чойхона бор,
Саҳнасига зебу зийнатлар берур бир жуфт чинор,
Истироҳат айлагайлар келса ёшу дўсту ёр,
Бу сўлим чойхонамиз мардумга бахш этгай мадор,
Ташриф айланг Каттақўрғонимга, дўстлар, марҳабо!

Марҳамат айланг, бўлурмиз улфату мезбонингиз,
Истироҳатлар қилиб роҳатда бўлгай жонингиз,
Келсангизлар, шубҳасиз, комил бўлур имонингиз.
Холсингиз хушнуд этгай лаҳзаю ҳар онингиз,
Ташриф айланг Каттақўрғонимга, дўстлар, марҳабол

МУАММО

Қуйидаги муаммони мавлоно Шавқий Бухорода
ижод қилганлар, бунини айни замонга қадар ҳеч ким
ечолган эмас. Замон доноларидан сўрар эдимки, фикр
юритиб кўрсалар.

Еронлар, бу на қушдир, уч оёғи икки тан кўрдим,
Боши думи сорига, бўйнини ҳамиша қайрилан кўрдим.

Қаноти олти, боши етти, ҳар бошида уч кўз,
Кўзи боғлиқдур, аммо бўйнида қилдан расан кўрдим.

Учарга сояси бўлмас, қўнарда ҳеч киши кўрмас,
Елан билан сира тўймас, валекин бедахан кўрдим.

Агар сув ичса куйгай ўз қанотидан чиқиб оташ,
Бу қушни ҳамма ҳам кўрган, деманглар,
якка ман кўрдим.

Оловдандир қаноти, ёзда ухлар, қишда ул бедор,
Етар сув ичра доим қатра ичмай ҳеч қачон, кўрдим.

Кезар бу қуш ҳамиша кулбан шоҳу гадо ичра,
Кеча-кундуз кезар, бошида олтиндан лаган кўрдим.

Муаммо Шавқи, банд этдим тилисм Садди Искандар,
Ким ечса бу тилсим хизир ила соҳиб суҳан кўрдим.

НАСИХАТ

Аҳли нокаслар уйига, дўстлар, босманг оёқ,
Ҳам яқин қилманг ани, айланг ўзингиздан йироқ.
Айтса ул: меҳмон бўлинг, мезбон бўлиб хизмат қилай,
Таклифин олманг назарга, сўзига солманг қулоқ.
Бўлма ҳамсуҳбат анингдек норасо аҳли билан
Кир қилур таъбингни ҳар дам, қилмагай

вақтингни чоғ.

Яхшиларни суҳбати ақлу фаросат конидур,
Норасолар суҳбати солгай сенинг сийнангга доғ.
Қанча меҳнат қилсанг ҳам бермайди ҳосил шўр ер,
Меҳнатинг зое бўлур гар анга қилсанг боғу роғ.
Зоти пастга ҳамнишин бўлсанг бўлурсан зоти паст,
Ҳеч қачон булбулни қадри қимматин топмайди зоғ.
Холисинг таъбин мунаввар айлар олим суҳбати,
Чунки равшан бўлгуси ёқсанг қоронғуда чироқ.

НАҚҚОШ

Мунаққаш айлаб эл мулкин, гулистон айлаган наққош,
Чизиб ҳар турли гул шаклин намоён айлаган наққош.

Девору шифтларин турли буёқлардан қилиб мамнун,
Берибон ложувард ранг, мисли осмон айлаган наққош.

Ажойиб санъатин кўрсатгуси ҳар уйни саҳнига,
Назар солган кишини вола — ҳайрон айлаган наққош.

Жавоҳир, лаъл, ёқуту забаржад рангни эслатгай,
Музаффар элни ошёнин нурафшон айлаган наққош.

Кўриб кошонанинг нақшин дегайлар: бу табиий гул,
Мисоли боғу бўстону хиёбон айлаган наққош.

Қилиб мафтун халойиқни маҳорат кўрсатиб Холис.
Келиб кўрган киши кўнглин чароғон айлаган наққош.

ОЛҚИШ — ОЛТИН ЭМАСМУ

Эл мадҳини куйламоқ — олий талқин эмасму?
Инсон яратган боғлар сўлим-салқин эмасму?
Садоқатли тилакдан қалбинг ёлқин эмасму?
Олтин олма — олқиш ол, олқиш — олтин эмасму?

Улус хизматин қилсанг роҳатда бўлгай жонинг,
Яйраб ҳузур кўришга комил бўлур имонинг,
Бўлур мухлис ҳамиша сенинг дўсту ёронинг,
Олтин олма — олқиш ол, олқиш — олтин эмасму?

Халқ ўртасида асло берма ҳеч кимга озор,
Топмайди иззат-обрў кимки бўлса дилозор.
Андишалик одамлар дилозорлардан безор,
Олтин олма — олқиш ол, олқиш — олтин эмасму?

Инсон ҳурмат тополмас, илму адаб бўлмаса,
Денгиз ҳам денгиз эмас, дурри садаф бўлмаса,
Одамий бўлмоқ мушкул, Холис, талаб бўлмаса,
Олтин олма — олқиш ол, олқиш — олтин эмасму?

Ф У Р Қ А Т

Мусофирликда ўтди қўмсабон аждодни Фурқат,
Деёлмай ҳеч кима дарду ғаму дилшодини Фурқат,
Башар мадҳиға банд айлаб бутун ижодини Фурқат,
Езиб қолдирди халқига фиғон-фарёдини Фурқат.

Бошида ҳеч кишига солмаган юз турли кулфат-ла,
Куйиб оҳу надоматлар билан ҳажру уқубат-ла.
Ватаннинг равнақин истаб неча ранжу машаққат-ла,
Эгиб ҳасрат юкидин ул қадди шамшодини Фурқат.

Ҳамиша мазлуму мазлумлар иқболини кўзлаб,
Тиларди ўз диёрига саодат кеча-кундузлаб,
Азиз халқини золим дастидан қутқармоғин кўзлаб,
Туру кун ўйлар эрди ҳур, Ватан озодини Фурқат.

Тилидан қўймади ҳар доим эслаб қавму қариндошин,
Беролмай энтикиб гирдобу ҳасрат, ғамга бардошин,
Тўкиб охир дами, ўз ёстиғига қайғули ёшин,
Рамақда* бўлса ҳам жони тусаб авлодини Фурқат.

Қилиб сайри томоша Чин, Ироқ, Шому Мисрларни,
Билиб Кашмиру Рум, Бомбай, Яман,
Қашқарда сирларни,
Бўлиб ўртоқ, ўзига дўст қилиб ёшу қариларни,
Сўроғлаб Деҳлига борди билимдон ҳодини Фурқат.

Фироқ андуҳига боқмай тиларди элга амният,
Ғариблик даштида мунгли қилолмай ҳеч нима ҳасрат,
Элини кўп севарди ул, уни қилган учун ҳурмат,
Ватан халқига бахш этди йўқу бунёдини Фурқат.

Замон арбобини махфий сирин очганлиги боис,
Итоб этган эди хўрлаб, қилиб ўз мулкидан олис,
Мудом ғурбатда ўтди бўлмайин ғам дастидан, Холис,
Макон этди бориб Еркент деган бир вадийни Фурқат.

ГУЛШАН НАМАНҒОН

Диёрим ичра гулшандир Намангон,
Эли бир жону бир тандир Намангон.
Ватан боғига боғбондир Намангон,
Дили дўстликка пайванддир Намангон.

* Р а м а қ д а — ўлиш олдига.

Ҳамиша яшнаган бўстон баҳори,
Асалдин ҳам лазиз олма, анори.
Гўзал боғи шаҳарнинг ифтихори,
Шу бонс шоду хандондир Намангон.

Миришкор халқи шонли пахтакордир,
Шу олий касб эл ичра эътибордир.
Нигоҳбон партиям ҳар дамда ёрдир,
Баҳодир, марди майдондир Намангон.

Намангон мўътабар ҳар мўътабардан,
Гўзалликда гўзал ҳар бир шаҳардан,
Бу бойлик, Холисо, илму ҳунардан,
Жўшиб мақташга монаддир Намангон.

Э С Л А С У Н

Хизматинг кўрсат Ватанга барча инсон эласун,
Шуҳратинг кетсин жаҳонга еру осмон эласун.
Яшнатиб, ўлкангни меҳнат бирла қилгин гулбаҳор,
Бу ташаббусларни кўрган боғу бўстон эласун.
Бепоен чўл жисми ичра бахш этиб обу ҳаёт,
Меҳнатингни қақраган чўлу биёбон эласун.
Барча ёш авлодимизга уқдириб роҳи равнш,
Меҳри шавқат қилганинг дўсту қадрдон эласун.
Жон фидо айлаб мудом, элга тилаб осудалик,
Тоабад дилдан унутмай аҳли виждон эласун.
Айлагил меҳбончилик дўсту қадрдон орттириб,
Нозу неъматларни ҳар дам аҳли меҳмон эласун.
Ушлагил илму адаб йўлини маҳкам, Холисо,
Мадҳини созандалар куйлаб, ғазалхон эласун.

КУТГАН ЁМОН

Ваъдаси ёлғон йўлига термулиб кутган ёмон
Норасоларни адабсиз заҳрини ютган ёмон.

Бир неча улфат билан ўлтирсангиз бир даврада,
Сухбати етмай тамомига туриб кетган ёмон.

Кўча-кўйда учраганда кексаю алломалар,
Бефаросатлик билан олдин кесиб ўтган ёмон.

Ногаҳон ким янглишиб қолса дағал саҳву хато,
Дафъатан хулқин ёмонлаб, шарҳ этиб биткан ёмон.

Эски мансабдор ёнидан янгилар олса ўрин,
Рўйи хуш бермай уларни пастга силжитган ёмон.

Сўзлаган пайти бировга мақсадин уқдиргани
Эътибор бергин сўзимга деб уни туртган ёмон.

Холисо дўсту қадирдонликда бўлма бебақо
Дўстлик тузган кўнгил шартномасин йиртган ёмон.

ТАКАЛЛУМ АЙЛА

Мувашшаҳ

Таваккал Қодировга

Такаллум айла, э дўстим садоқатдан,
Топар равнақ киши яхши адолатдан.

Амал қил янги дунёни қарорига,
Амин бўл чиқмагин роҳи ҳақиқатдан.

Вафо андишасин сақлаб тилу дилда,
Тила аҳли Ватанга кучу қудратдан.

Алоқанг богла мухлис ёру дўст бирлан,
Ўзинини сақла афсусу хижолатдан.

Қамол топмоқдасан завқингни авж олдир,
Зафар ёринг бўлулур покиза меҳнатдан.

Кутар сендан халойиқ хулқу хуш атвор
Намоён айла, ҳар дам янги санъатдан.

Ажаб хушхон тараннумгарлигинг манзур,
Бўлиб эл бахш этар бахту саодатдан.

Лаёқат манбаъи мавжуд эрур сенда,
Сени Холис қилур эл барча кулфатдан.

НАВО ҚИЛИБ ЮР

Мувашшаҳ

Комилжон Отаниёзовга

Кайфиятингни бузмай элдан ибo қилиб юр,
Тавозуъ пеша айлаб бурчинг адо қилиб юр.

Оро бериб куйинга халқингни хушнуд айлаб,
Иzzату ҳурмат қилиб элни ризо қилиб юр.

Меҳнат машаққат эмас, албатта роҳати бор,
Тарғиб этиб жаҳонга наъти нидо қилиб юр.

Имкониётлар топиб сидқу садоқат пла,
Вазифа гарданингда бўлса бажо қилиб юр.

Ларза солур жаҳонга нағма усулинг сени,
Қасбу ҳунарларингдан хайри саҳо қилиб юр.

Жорий қилиб жаҳонга куй-ихтироларингни,
Халқинг дилини, дўстим, нури зиё қилиб юр.

Ошифтаҳол бўлмай, хурсандчиликни кўзла,
Сақлама дилда иллат, ғамдин жудо қилиб юр.

Немингни назмим ичра банд айладим батартиб,
Хелисни туҳфасини куйи наво қилиб юр.

ҒАФУР ҒУЛОМ

(Мувашшаҳ)

Ғурур айлаб мусаннифлар аро ақли расо чиқди,
Шарафли ҳур замонимда гўзал меҳригиё чиқди.

Асалдин ҳам лазиз сўзлар чиқиб фаҳминни ганжидан,
Фаросат бобида тенгсиз ажаб хуш муддао чиқди.

Фидо айлаб ҳаёт маҳсулини халқимга бахш айлаб,
Совет халқига чин дўсту рафиқу ошно чиқди.

Унутмас халқимиз зикр айлагай васфин тилу дилда,
Қўнгил мулкин мунаввар этгали равшан зиё чиқди.

Риёзат ажридур мундоқ сенга унвону иззатлар,
Муборак этгали қошингга дўстлар пешво чиқди.

Газалхонлар учун бўлган муҳим роҳи равишларни,
Ифлин кўрсатгунча назм аҳлига раво чиқди.

Латиф хушфеъл атвори мусанниф аҳлига манзур,
Бўлиб илм аҳлига раҳмат деган минг илтижо чиқди.

Оғир кунларни ўткарди бериб бардош чидамликлар,
Садоқат бирла халқимга қилиб жонин фидо чиқди.

Муаллимлик қилиб шоирлар аҳлига бўлиб аълам,
Мудом лутф этгучи Холис, ажаб дўсту ого чиқди.

МАВЛОНО СОБИР АБДУЛЛОГА ШЕЪРИЙ МАКТУБ

Излабон учратмадим бир раҳнамо сиздан бўлак,
Бергали қалбимни қасрига жило сиздан бўлак,
Беғараз дўст топмадим хуш муддао сиздан бўлак,
Софдиллик кўрмадим бир ошно сиздан бўлак.

Ишладим меҳрим қўйиб тун кечалар ижодима,
Ҳирси ихлосим билан ҳеч нарса келмай ёдима.
Мақсадим шул эрдик, қолсин асар авлодима,
Истагим, мен хастага кўрмас раво сиздан бўлак.

«Зарни қадрига етар заргар» дебон халқ айтади,
Қилсангиз бир яхшилик ажрийга ўнлаб қайтади.
Бахту иқболимни ҳар бир сўзингиз улғайтади,
Тўплаган ашъорима бермас баҳо сиздан бўлак.

Ёри берсангиз агар ҳеч бир унутмайдур дилим,
Ҳур Ватан боғида гўё очилур эккан гулим,

Сиз тугайли яшнагай, бўлгай обод ўнгу сўлим,
Бу шараф-шонни манга қилмас ато сиздан бўлак.

Шошмайин сабр айламоқлик — тоқатим тоқ айлади,
Шеър учун фикрим юритмоқлик — сочим оқ айлади.
Сиз жанобингизни хушлаб Холис ўртоқ айлади,
Илтимосим қилмагай ҳеч ким бажо, сиздан бўлак.

ТАБРИҚНОМА

(Домла Ҳабибийга Ўзбекистон халқ шоири
унвони берилиши муносабати билан)

Азизим, муҳтарам дўстим, очилди бахтингиз боби,
Ҳарорат бахш этиб дилни мунаввар қилди офтоби.

Ўқиб кўргач газета саҳфасидан шод бўлдим ман,
Ҳукуматдин бу янглиғ кўрмаган ҳурматли фороби.

Элимга ҳадея этдингиз тузиб ашъору дostonлар,
Севиб тақдирлайди ажрига даврингиз аҳбоби.

Кўриб келмоқда умрингиз ажойиб гул баҳорларни,
Бу кун ҳурматлади мухлис аҳли ўтмайин тоби.

Деган ҳар бир каломингиз баҳосиз дурга таққослаб,
Десам бўлгай элу халқимни севган дурри ноёби.

Муғаннийлар солиб ашъорингиз ҳар турли куйларга,
Ҳабибий деб танилди бу шоирингизни алқоби.¹

Бир кун табриклайн унвонингизни эй, азиз дўстим,
Муборак кўзу қошингиз бўлиб Холисни меҳроби.

¹ Алқоб — тахаллус.

ИЎЛДОШИНГИЗ

(Холиснинг шеърий мактубига жавобан Ҳабибий домланинг йўллаган мактуби)

Фахр этарман сизга бўлсам дўстингиз, йўлдошингиз,
Ксча-кундуз бўлсин иқболу зафар қўлдошингиз.

Шоу хуррамлик билан эркин яшаб умр ўтқаринг,
Қатраи ҳам бўлмасун кўзларда намли ёшингиз.

Оташин рухсорингиз гар кўролмас бўлса ким,
Бундаини бадбин рақибларни дер эл хаффошингиз.

Марҳамат қилмоқ кўнгилда бор экан ташриф этинг
Мақсадингизга қилай кўзларни гавҳар фошингиз.¹

Ой юзингдан кўзим касб айласа нуру зиё,
Бахт эрур бўлмас йўлингизга чиқиб фаррошингиз.

Холисо, холис муҳаббат бирла мафтун этдингиз,
Дилда бўлдим энг яқин монанд кўзу қошингиз.

Қун кечиргансиз ҳалол меҳнатда доим тер тўкиб,
Мен Ҳабибий истарам лаззатли бўлсин ошингиз.

МИРЗАЧУЛ

(Ҳабибий газалига мухаммас)

Омади келди топди шуҳрату шон Мирзачўл,
Ватанни бахти чопти, берди ҳаёт Мирзачўл,
Эски қиёфасини қилди ниҳон Мирзачўл,

¹ Ф о ш — очиқ, ошкор.

Бўлди жасорат билан пахтага кон Мирзачўл,
Тузлари зар бергуси, қирлари дон Мирзачўл.

Қайнади ғайрат бутун, этгали бўстон чўлин,
Қиз-йиғиту ўспирин ечди бу кун кўр тугун.
Ерга бағишлаб ҳусн ишладилар туну кун,
Ташна чўл эрди, бурун зор эди меҳнат учун,
Шону шарафдан букун берди нишон Мирзачўл.

Ёзиб дастурхонларин, чорлади меҳмонларин,
Ҳамма қадрдонларин, йўқлади жононларин,
Боғ ила боғбонларин, аҳд ила паймонларин,
Бағридаги конларин, ҳар неча имконларин,
Олиму деҳқонларин, қилди аён Мирзачўл.

Ер юзида мисли хол, балки қуёш ё ҳилол,
Қамлиги топди камол, кўнглида қолмай малол.
Яшнаб очил, моҳи сол бўл абад йўқ завол,
Сувлари мисли зилол, мевалари худди бол,
Гуркираб ўтган шамол, роҳатижон Мирзачўл.

Сиздан иқомат деди, мендан ҳимоят деди,
Сиздан адолат деди, биздан саҳоват деди,
Сиздан маҳорат деди, биздан ҳаловат деди,
Меҳнату роҳат деди, айшу фароғат деди,
Бахту саодат деди, янги замон Мирзачўл.

Халқ ичида бор масал, меваси қанду асал,
Техникага қил амал, етмагай энди ҳалал,
Кўп ютуғу, йўқ зарар, Холис уйи бўлди ҳал,
Эл қилур ишга жадал, дилда зафар ҳар маҳал,
Ёзди Ҳабибий ғазал, бўлсин омон Мирзачўл.

МАРСИЯ

(Мавлоно Ҳабибий домланинг вафоти муносабати билан)

Айлай шикоят умри азалдин,
Фарёд этибон дасти ажалдин.

Урмоқда туғён норозиликлар,
Бундоқ жудолик келган маҳалдин.

Ҳижрон солибдур оғу ошима,
Маҳрум қилиб ул қанду асалдин.

Бардош этолмай жабру ситамга,
Қон бўлди бағрим етган халалдин.

Ҳозиржавоблик бор эрди хислат,
Берса савол ким ҳар бир масалдин.

Тахаллуслари эрди Ҳабибий,
Ҳар доим огоҳ байту ғазалдин.

Охирда соғлиқ даврин йўқотиб,
Тарк этди умрин жабру касалдин.

«Мағфрат дарун» деб Холис ёзибдур,
Тарихингизни сақлаш бадалдин.

НА БОИС

Фалак баъзи башарин, хуррам қилди на боис,
Бирин бирига дўсту ҳамдам қилди на боис?

Бир нечалар бемажол, юрар йўлда ҳол-маҳол,
Баъзиларни бахтиёр, бардам қилди на боис?

Баъзида кўп илму йўқ, ақлу идрок билим
Бир нечани атоқли, аълам қилди на боис?

Бир неча соҳиби ғам, кўздан ҳар дам оқиб нам,
Баъзиларни раҳм этиб, беғам қилди на боис?

Бир қанча инсон бемор, дўстлардан кутиб дийдор,
Нечага бериб қувват, соғлом қилди на боис?

Холис бир йил тўрт фасл, ёзу қишу тирамоҳ,
Тўртинчисин яшнатиб, кўклам қилди на боис?

Ё Л Ғ О Н Ч И Л А Р

Кўрсатур мардумга ўзни раҳнамо ёлғончилар,
Нокасу қитмир, бахил, шайтоннамо ёлғончилар.

Топшириқ берсанг, бажармасдан бажо қилдим дегай,
Айлагай ёрдамни ўрнига жафо ёлғончилар.

Бир муҳим ишни буюрсанг, аксина қилгай жадал,
Туғдирар халқ ўртасида можаро ёлғончилар.

Мўътабар ходимни йўлдан оздириб иғво билан,
Қилгуси дўстона суҳбатдан жудо ёлғончилар.

Қалбаки ҳужжат ясаб бошлиқни обрўйин тўкиб,
Келтирур бошига дарди бедаво ёлғончилар.

Бовар этма Холисо ёлғончиларни сўзига,
Ошноларни қилур ноошно ёлғончилар.

ҚИЛ ҲАЗАР

Эй кўнгил, кифтинг қоқиб мақтовчилардан қил ҳазар,
Дўсту сирдош тарзида қуршовчилардан қил ҳазар.

Улфатинг бўлгай сени хешу қадрдонинг бўлиб,
Тирноғ остидан кирин изловчилардан қил ҳазар.

Қўнса баъзилар бошига ногаҳон мансаб қуши,
Мэнфаат нафси учун овловчилардан қил ҳазар,

Мақсаднинг арз этгани борсизг уларнинг олдига,
Чора кўрмай бесабаб, судровчилардан қил ҳазар.

Қўлда ҳужжат келса ёшлар ишга жойлашмоқ учун,
Ишга олмай ранжитиб, кутковчилардан қил ҳазар.

Баъзилар гўё балиқ— кезмоқда эл бозорини,
Нархни қиймат қилгучи чайқовчилардан қил ҳазар.

Тушсалар сичқонга ўхшаб арбоб аҳли домига,
Соқчиларни мўйловни мойловчилардан қил ҳазар.

Сўзлашиб турсанг биров бирлан йўлакда учрашиб,
Борми деб махфий сирни пойловчилардан қил ҳазар.

Холисо нгво билан айлаб ҳасадгўйлик санга,
Нораво йўлга сени бошловчилардан қил ҳазар.

СИҲАТЛИҚ БЎЛМАСА

Сиҳатлик бўлмаса инсон на қилсун боғи роғингни,
Кўзи ожиз талаб қилмайди ҳеч ёлқин чироғингни.

Кетиб ёшлик, тушуб қолса қиров сочу соқолингга,
Табиат бермагай қайтиб сени орзу сўроғингни.

Башарнинг меваси фарзанд, улар жуфти билан хурсанд,
Агар-чи, бўлмаса дилбанд нетар давлатли чоғингни.

Ўғил ёки қизинг бўлса табиат илтифотидир,
Ёнингда дасти ёр ўлгай—яқин қилгай йироғингни.

Фалак қаҳри ғазаб қилса тиниқ бахтинг қаро қилгай,
Бошингга еткуруб кулфат, қилур бемор соғингни.

Ҳаётнинг даврида Холис кунинг беҳуда ўткарма,
Ҳаёт умрингни дарсидан пишиқтиргин сабоғингни.

ТАЪМА

Комима лафзи лазизликни қилай ёрдин таъма,
Анбарафшон бўйи райҳонликни гулзордин таъма.

Бодахўрлик, нағмасозлик куйи оҳанг кайфини
Қилма асло уйда ётган хаста бемордан таъма.

Кўкни кўзлаб сайри кавкабларни билмоқ истасанг,
Қил фалак чархин кузатган бедордин таъма.

Навқиронлар ўртасида хайри хоҳиш авжини
Мақсад этсанг айлагил хушфеълу атвордин таъма.

Иззат обрўга муяссар бўлмоғи душвор эрур,
Лойиқи иззатни асло қилма беордин таъма.

Бир умр маҳрум эрур ишқи муҳаббат баҳридин,
Айшу роҳат, кайфу лаззат қилма диндордин таъма.

Холисона шафқат айлар сенга дўсту беғараз,
Мухлису дўстоналикни қилма ағёрдин таъма.

КЕЛТИРГАЙ

Ҳалол меҳнатга азм этсанг камолотликни келтирғай,
Ҳақиқат йўлидан юрсанг адолатликни келтирғай.

Агар оқил кишилар суҳбатидан баҳраманд бўлсанг,
Маҳорат орттриб фаҳму фаросатликни келтирғай.

Садоқат бирла ҳар доим Ватан аҳлига қил хизмат,
Сенга бу хизматинг кайфу ҳаловатликни келтирғай.

Шикоят айласа ҳар ким бировнинг қасдини кўзлаб,
Қўшилсанг фикрига бешак касофатликни келтирғай.

Ўзингдан қил йироқ беору номус беҳаёларни,
Яқин бўлсанг улар, дилга жароҳатликни келтирғай.

Мунофиқ бўлган одамдин халойиқ эътироз айлар,
Бўлур у халқ аро мулзам, хижолатликни келтирғай.

Тилингдан қўймасанг яхши сифатлаб она юрт мадҳин,
Буюкларнинг қаторида балоғатликни келтирғай.

Агар Холис уқуб аҳли расолардан сабоқ олсанг,
Улар сенга тилаб шону шарофатликни келтирғай.

ЛАТИФНОМА

(Ўзбекистон халқ шоири Собир Абдуллога)

Муаммо мақсадим бул кун ечилди,
Дурим дарёдин олмоққа кечилди.

Қувончим бодаси тонгач меъёрини,
Қадрдон дўстларим бирлан ичилди.

Шiorим зебига турли либослар
Букун Собир қўли бирлан ечилди.

Самимият қулочу қўйини очгач,
Зафар дўстоналик бирлан қучилди.

Ҳамият кўрсатиб Холисга Собир,
Зухур орзусида кўкка училди.

АЙЛАНГИЗ

(Навоний ғазалига мухаммас)

Майл матлубимни узвим бирла пайванд айлангиз,
Ахгар узра куйдириб жисмимни аспанд айлангиз,
Ой атрофида кавкаб ханли апканд айлангиз,
Ул пари куйида мен девонани банд айлангиз,
Банд-бандим зулфи занжирига пайванд айлангиз.

Ишқ водийсида юрган гумраҳи сарбастанни,
Чорасиз даҳри муҳаббат даштида норастани,
Ўтган умри топмайни бир маҳрами орастанни,
Халқ тарки ишқ айларга мани дилхастани,
Кўрсатиб олам элига мужибни пайд айлангиз.

Зулм осмонда парвоз айлаган бургутлари,
Пўсти гўштимни ғизо этгувчи денгиз хутлари,
Айлангиз тоза тановул қолмасин сарқитлари,
Телба кўнглим топмасангиз, эй ёр кўйи итлари,
Тўш-тўшидан тишлабон парканд-парканд айлангиз.

Қул каби бозор аро сотмиш мани, эй дўстлар,
Хонаи зиндонига тортмиш мани, эй дўстлар,
Мазлуму мажруҳ аро қотмиш мани, эй дўстлар,
Бодан ишқ усру маст этмиш мани, эй дўстлар,
Жомима афюн эзиб бирдам хирадманд айлангиз.

Келсалар ҳолим сўрарга не бўлур маҳбублар,
Илтифотидан бўлурму баҳраманд мағлублар,
Бўлмаса мавжуд манга гар муддао, матлублар,
Инғласам аччиқ малул ўлмоқ недур, эй хўблар,
Ҳазил учун гоҳи боқиб, сиз ҳам шакарқанд
айлангиз.

Эй, муҳофиз, ёрнинг кўзгусига кўндирма гард,
Ошиқ улдур жумла шайдолар ичида бўлса пард,
Тортибон ранжу машаққат, гул руҳим аксида зард,
Ишқ баҳрида дури васл истаманг, эй, аҳли дард,
Кўнглингиз ул нақд ёди бирла хурсанд айлангиз.

Истабон мақсуд мақомин, бу жаҳон борин кезинг,
Бўлмаса мақсудингиз ҳосил фалак чархин бузинг,
Ваъдаи вонс қилиб Холис билан аҳдин гузинг.
Қилсангиз тасвир Лайли ҳуснун ул ойдек сизинг,
Лек Мажнунни Навоий бирла монанд айлангиз.

У И Н А Р

(Навоний ғазалига мухаммас)

Раққоса чиқиб зийнати инжу била ўйнар,
Эл таъбини чоғ этгали туйғу била ўйнар,
Баҳри хуш ўлиб, хандаи кулку била ўйнар,
Зулфинг очилиб, орази дилжу била ўйнар,
Ҳинду бачаи, шўх дур ул сув била ўйнар.

Мафтун этибон, ул мани қайтаргуси диндин,
Қон бўлди жигар ҳажрида қайғу аламиндин,
Дардимга даво айласа оройи ҳуснидин,
Ўйнай, ўйнай боғлади уйқумни фусундин,
То ғамзаси ул наргиси жоду била ўйнар.

Дом ичра таюр таъби бўлиб хира қафасдин,
Минг дарди ситам етди манга чашми чаросдин.
Ўртанди дилим маҳрум ўлиб холо ҳавасдин,
Ул шўх кўнгул лавҳин этиб тийра нафасдин,
Бир тифлидур алқиссаки, кўзгу била ўйнар.

Шукр этгуси, мен жонда агар бўлса фароғат,
Шод ўлгуси мен қалбима еткурса ҳаловат,
Кошкийди жафо жудан агар бўлса адолат,
Тонг йўқки, кўзинг бўлса кўнгил бирла балоғат,
Мажнунга ажаб йўқ, агар оҳу била ўйнар.

Гўёки самандар юрадур ахгар ичинда,
Булбул юрадур шому сабо аҳзар ичинда,
Мушкин таратиб, олам аро анбар ичинда,
Бир лўлийи бозингар эрур чамбар ичинда,
Ҳолингки, ўшал ҳалқаи гису била ўйнар.

Эсмоқда сабо боғлар аро гул оралабким,
Гулбон юрадур завқ ила гулни саралабким.
Мужгон тигини жабру жафо бирла қадабким,
Зоҳид била нафс этса тамасхур не ажабким,
Ит сайд қилур вақтида тулку била ўйнар.

Гулшанда нашаст ўлса Навойни кўрингким,
Машрубига даст урса Навойни кўрингким,
Холис била гашт этса Навойни кўрингким,
Муғ дайрида маст ўлса Навойни кўрингким,
Бир олма каби гунбази мину била ўйнар.

ЙЎЛГА ТУШДИМ

(Навой ғазалига мухаммас)

Йўлга тушдим ёр сари ранжидан гомим била,
Дылга расмини олай деб дийда рассомим била,
Суҳбат этмоқлик учун ул шўхи гулфомим била,
Бир қадаҳ май ичмадим сарви гуландомим била,
Бир нафас эврилмади даврон меннинг комим била.

Фурқатин ўтига бир ён бўлди, аммо жисму жон,
Дарди ҳижронини қандоқ сақлайин элдин ниҳон,
Бўлди бошимга аламнинг лашкари соҳибқирон,
Бир майи ким, онсиз ичдим топгали ғамдин омон,
Заҳри ғам гўё эзилмиш эрди ул жомим била.

Бир нафас шод ўлмадим золим фалак даврониди,
Маҳбус ўлдим чора топмасдин алам зиндониди,
Умрим ўтди соати суҳбат қилолмай ёнида,
Тунга етмас кунни ўткардим ўлиб ҳижрониди,
Кунга етмасманму ваҳ, бу субҳи йўқ шомим била.

Йиғлай-йиғлай кўз ёшим селобига бўлдим ғариқ,
Бу жигар-бағрим қуёш нори биландур муҳтариқ,
Бор умидим борҳо бўлгайму деб ёрим шафиқ,
Қайда бўлсин музтариб кўнглимга ором, эй рафиқ,
Тутмадим ором чун бир дам дилоромим била.

То адам дунёсига кетсам, қутулсам яхшироқ,
Ёр юрган кўчаси узра кўмилсам яхшироқ,
Ё маломат тиғин ўқига тутилсам яхшироқ,
Кўнглим ичра бут ғами куфур ичра ўлсам яхшироқ,
Аҳли дин олиға боргунча бу исломим била.

Ном лочинликни олмас ким, ҳавога учмайин,
Қаҳрамонлик ном ололмас, кимки жондин кечмайин,
Бу муаммо сирни Холис ҳам билолмас ечмайин,
Эй Навоий, ўлсам армон этгумдир ичмайин,
Бир сабуҳий гулузори бода ошомим била.

О Л Д И Д А

(Машраб ғазалига мухаммас)

Талқин этма дарду ғамларни дилафкор олдида,
Қилма афсуси надомат хаста бемор олдида,
Дилда бўлган матлабинг фош этма ағёр олдида,
«Хар кишини дарди бўлса йиғласин ёр олдида»,
Қолмасин армон юракда, этсин изҳор олдида.

Лоақал бир лаҳза учрашсам гули хандон била,
Ҳамнишин бўлсам на хушдир мўътабар инсон била,
Дилрабога арзим айтиб ялбориб туғён била,
Андалибу бенаводек нолайи афғон била,
Доимо йиғлаб турарман айни гулзор олдида.

Тан аро бўлган баҳодирлик билан журъат гурур,
Авжига етказди куч-қудратларим айлаб жасур,

Билмадим қўрқишни шердек дилда йўқ хавфу хутур,
Мансуру Халлождек ичдим шароби антахур,
Чарх уриб йиғлаб турарман ушбу дам дор олдида.

Ошиқи бечораларни фарқи йўқ афтодадан,
Кўнглини ҳаргиз узолмас маъшуқу ҳурзодадан,
Ёр насмини агар қилса талаб шаббодадан,
Ҳар киши бир журъайи нўш айласа бу бодадан,
Ул қиёматда қилур арзини жаббор олдида.

Дилдаги махфий сирингни қилма ҳар кимга баён,
Диққатинг ошмоқда ўйлаб дилбарингни ҳар замон,
Ёр васлига етарсан Холисо қилма гумон,
Телба Машраб, қилмагил сирингни зоҳидга аён,
Айтиб-айтиб йиғлагайсан ошиқи зор олдида.

Қ Е Л М А Д И

(Нодира ғазалига мухаммас)

Не сабаб содир бўлиб ҳожатбарорим келмади,
Салтанат тахтим амири ифтихорим келмади.
Қалби кўзгудан мусаффо беғуборим келмади,
Ваҳ не воқе бўлди бориб шаҳсуворим келмади,
Барча яхшилар сафардин келди, ёрим келмади.

Тақдирим, иқболу бахтим шону шавкатим,
Кутмоғим ҳаддидан ошди, сабрсизлик тоқатим.
Интиҳога етди найлай, анга берган муҳлатим,
Субҳи васлидин мунаввар эрди моҳи талъатим,
Шому ғам юзланди шамъи рўзгорим келмади.

Кўзларимдан оқди ёшим мисли маржон ўртаниб,
Йиғламоқдин тўқди шабнам еру осмон ўртаниб.

Ҳажрида тунлар тутилди моҳитобон ўртаниб,
Мен қачон ёд айласам васлингниким, жон ўртаниб,
Кўз йўлидан кўзга ишқу шашқаторим келмади.

Хоҳиши таъбим йўл очмай қолди, юз афсуским,
Мушку анбар бўй сочмай қолди, юз афсуским.
Дилдаги ғам-ғусса қочмай қолди, юз афсуским,
Нахл умидим йўл очмай қолди, юз афсуским,
Бўлди наврўзи жаҳону навбаҳорим келмади.

Интизорликдан дилимни кетди сабру бардоши,
Қирдилар жунбушга йиғлаб тоғу сойларни тоши.
Бўлмасин кўздан йироқ ҳеч кимни умрин йўлдоши,
Бордию оламни куйдирди фироқу оташи,
Шаҳр ўртанди ғамидин, шаҳриёрим келмади.

Бошдин ўтган ғамли кунлар дилда бўлғай хотира,
Найлагайман, сири махфий элга бўлғай зоҳира.
Тинглагил Холис сўзини, чекма ғам эй шоира,
Энди ўз ҳолимга йиғларман, дамо-дам Нодира,
Кетди оламдан амири номдорим келмади.

ЕШИРМИШ ОРАЗИН

(Вола ғазалига мухаммас)

Ажаб йўқдир кўринса дилбарим олий мақом ичра,
Тирилмиш мурдалар етгач насимидин машом ичра.
Муҳаббатнинг сирин фош айламишлар хуш калом ичра,
Еширмиш оразин ул ой ниқоби мушки фом ичра,
Ниҳон ўлган каби кўздан қуёш рухсори шом ичра.

Мани аҳволи зоримдин хабардор фосиқу мўмин,
Етолмай васлига ҳижрон чекарман кўрмасам турхин.

Маломат тошини отмас эдилар айлабон тамкин,
Огиз таънимга ҳаргиз очмас эрди зоҳиди худбин,
Ани гар кўргай эрди лутф аро ҳусни тамом ичра.

Бу суҳбат ичра майнинг косасин соқи тутар ҳардам,
Ҳақиқий иштирок этган киши навбат кутар ҳар дам.
Ёмону яхшидур, дунёга келганлар ўтар ҳар дам,
Фиғон бу чарх зулмидинки, доно қон ютар ҳар дам,
Ичар нодон тараб жомини базми эҳтиром ичра.

Бу дунё лаззатин талҳу ширин, деб ўксинур кўнглим,
Санама васлини анқо, деб самога интилуру кўнглим.
Фироқу оташинг ҳажрида йиғлаб ўртанур кўнглим,
Ададсиз заҳмлар тан ичра андоқки талшинур кўнглим,
Ҳаводис зулмидан тушган ўшал қушдекки, дом ичра.

Қадам ранжида айлаб кулбам ичра келса ул гулфом,
Икков нуш айласак май арғувондин тўлдириб бир жом.
Тиши дур, лаблари писта,қавоғи эслатур бодом,
Агар сайр айласа гулзор аро ул шўҳи гуландом,
Ўқотмиш кабк рафторин чу кўргач, бу хиром ичра.

Муҳаббатсиз киши кўнглин чароғи бермагай ёлқин,
Асар йўқдир ҳароратдин дили беиштибо салқин,
Қачон оқил қаторига қўшарлар норасо халқин,
Хабарсизларга қилманг ул қуёшнинг ҳуснидин талқин,
Этолмас ишқ атворин аларким, бу маром ичра.

Умид айлар эдим ул маҳлиқо бўлгайму, деб ҳамдам,
Унинг аксига бу барно ғамимга ғамин айлар зам.
Ҳазин чехрамга боқма Холисингни айлабон мулзам,
Ул ой ҳусну жамолин гар кўзимдин ёширур бир дам,
Ки айлар Вола, булбулдек наволар ҳар мақом ичра.

АҲЛИ РИЁ

(Шавқий ғазалига мухаммас)

Қилур баъзи киши ўз қийматин султон янглиғ,
Сурур даврини эл ичра соҳиб замон янглиғ,
Ватан, халқ десин деб бир нуқта дон янглиғ,
Қилдилар аҳли риё ўзларини эшон янглиғ,
Билдилар ҳийла ишин бу билан осон янглиғ.

Зоҳири инсонсифат қилмиши мисли чаён,
Фикрини у қилмагай ҳеч қачон элга аён,
Бу каби шайтон сирни халқима айлаб баён,
Эл кўзига ўзларни айладилар қутби замон,
Қалбига боқса киши сурати бежон янглиғ.

Бу каби паст кишидан кутмангизлар яхши дид,
Қилармиди яхшилик деб ундан қилманг умид,
Дил қулфи ҳеч очилмас гар қачон солсанг калит,
Ҳийла макр ила элни ўзига қилди мурид,
Сурати шайхнамо, сийрати шайтон янглиғ.

Шундай кун ўтқаришни ўзига билди қулай,
Мақсади тадбир ила халқ ичида бўлиш бой,
Зиёли аҳли билан бирга у ичмайди чой,
Маърака садри бўлиб илм аҳлига бермас жой.
Билмайин илму адаб расмини ҳайвон янглиғ.

Диний сиёсат била элга ғулғула солиб,
Улусни ром этгали танбур, дутор чолиб,
Нарзи-ниёз берса ким дарҳол олишга толиб,
Нарз деб ҳийла-талбис¹ ила молни олиб,
Ҳазар этмай едилар гурги² биёбон янглиғ.

¹ Т а л б и с — фириб, ҳийла.

² Г у р г и — бўри.

Ўзини шод айлаб, ўзга кўзин ёшлагали,
Яхсини айлаб қабул, ёмонни ташлагали,
Оз бўлса гар даромад, ўрин алмашлагали,
Хаёлини роҳи залолат¹ сарига бошлагали,
Ўғрилик ҳожасига қилгучи духон² янглиғ.

Мунч тараддуд била бўлмас осмонга устун,
Синса кўнгил шишаси қайта у бўлмас бутун,
Рашки келиб фитнанинг, Холисга бермас ўрин,
Хоҳиши нафси учун айлади мунча фусун,
Шавқийе, қилма ўзинг ботини ёлғон янглиғ.

УМИД ЭТМОҚ

(Шавқий газалига мухаммас)

Талаб қилмоқ хато нокас кишидан маслаҳатдонлиғ,
Билингким, норасо аҳли солурлар дилга вайронлиғ,
Дили тилга мувофиқ бўлмаган билмас суҳандонлиғ,
Умид этмоқ вафо ҳар суфлалардин айни нодонлиғ,
Деса бўлгай топилмас аҳли ёлғонларда инсонлиғ.

Қимп қадди букилган бўлса, сен унга асодек бўл,
Азизлар суҳбати ичра униб, ақли расолик бўл,
Тавози пешалар айлаб ҳақиқий ошнодек бўл,
Вафо аҳдингга айла, қавл ила феълингда содиқ бўл,
Мунофиқлик нишонидур кишида аҳли ёлғонлиғ.

Ишингни ибтидосидан бурун ўйлаб, тасаввур қил,
На сўз сўзлашни фикрингда, дилу тилда тазаккур қил,

¹ З а л о л а т — зарар.

² Д у х о н — тутун.

Агар ким яхши иш қилса, қилиб таҳсин ташаккур қил,
Ҳар иш айлардан аввал эҳтиёт айлаб тафаккур қил,
Қўлингдан ўтса вақти суд этмасдур пушаймонлиғ.

Кириб нафсинг йўлига мол йиғарлар қийналиб жони,
Вафот этса олиб кетмас бисоту мулку ашёни,
Юмиб кўз қилса риҳлат, дилида кетгай армони,
Бу фонни дунёдин ғамсиз кетарни йўқдир имкони,
Бўлуб ҳар кимсани таъбига боқсанг, бир паришонлиғ.

Хато йўлдан ўзингни сақла, умрингга завол ўлғай
Агарки, яхши иш қилсанг ҳаётинг баркамол ўлғай,
Ҳақиқат сўзласанг, ҳар ким эшитса бемалол ўлғай,
Қалам ёзган саъйи ўтмоқлик маҳол ўлғай,
Нигин тутмоқ била ҳар кимса топгайму сулаймонлиғ.

Кўнгулни кенг тутиб фан ичра дарёи Амудек бўл,
Қилиб дўстингга дўстликлар, адуларга адудек бўл,
Қоронғуликни равшан этгучи Холис, Бакудек бўл,
Дилингни рост тутгил зоҳиру ботинда сувдек бўл,
Аё Шавқий, будур фаҳм айласанг расми мусулмонлиғ,

ИЗҲОР ЭТДИНГИЗ

Чархий ғазалига мухаммас
(Мувашшах)

Чин самимий, беғараз дўстликни изҳор этдингиз,
Мен каби ғафлатда қолганларни бедор этдингиз.

Аржуманд этмоққа Холисни букун лозим кўриб,
Дўстлик рамзин тузишликни улуғвор этдингиз.

Рағбатим бор эрди сизга ҳамнишин бўлсам деган,
Қўрсатиб меҳру муҳаббат феълу атвор этдингиз.

Хуш такаллум мактабингиз дилга ташрифлар солиб,
Бир зиёрат айламоққа аҳду иқрор этдингиз.

Иштиёқим талпинарди суҳбатингизни тусаб,
Лойиқи суҳбат бўлишликка умидвор этдингиз.

Йўқлашингиз хаста Холисни дилин шод айлади,
Бу кўнгул бўстони ичра мангу гулзор этдингиз.

ЧАРХИЙ

(Чархий газалига мухаммас)

Қўқон бўстону боғида мисоли бир шажар,¹ Чархий,
Ватан аҳлига лаззатли бериб гўё самар, Чархий,
Билим дарёсидан дурдоналар тўплаб асар, Чархий,
Қилур авлодини ўз туҳфасидан баҳравар, Чархий,
Шу боис халқаро ҳар бир сўзи дур, мўътабар, Чархий.

Муқимий руҳининг Чархийни устози десам бўлғай,
Унинг мадҳин тараннум этгучи сози десам бўлғай,
Куйин булбул каби куйлашда ҳамрози десам бўлғай.
Сўзини космонавт гўёки парвози десам бўлғай,
Сузиб жавлон самода санъат ойини қучар, Чархий.

Фузулий, Фурқату Машраб, Навоий мухлисидурсен,
Увайсий, Нодира, Нодим, Хазиний мухлисидурсен,

¹ Ш а ж а р — мевали дарахт.

Боқиб ашъору байтга Амирний мухлисидурсен,
Земондошинг, Ватандошинг Ҳабибий мухлисидурсен,
Қилиб таъзим бажо шогирдларинг бўйнин эгар, Чархий.

Муборакбод этай Олий Совет Фармониини қутлаб,
Сени «Халқ шоири» деб йўқлаган унвонини қутлаб,
Қалай талқин етишган дилдаги армонини қутлаб,
Яна хушнуду шодлик билан хандонини қутлаб.
Деди Холис Қўқон осмонида шамсу қамар, Чархий.

ДУСТ БИЛАН

(Эркин Воҳидов ғазалига мухаммас)

Эътибор айланг сўзимга бўлса бу афсона ҳам,
Яхши сўзни тинглагайлар душману дўстона ҳам,
Куйлагай мадҳингни қумри, булбулу бедона ҳам,
Дўст билан обод уйинг гар бўлса у вайрона ҳам,
Дўст қадам қўймас эса вайронадир кошона ҳам.

Мунтазир ҳарир бир ҳуш илҳон куйга солган назмига,
Соҳиби қулли мато таҳсин харидор жазмига,
Сўзлаган нотиқ қарар нутқин эл ичра ҳазмига,
Интизор ҳар уй диловар, дилкушолар базмига,
Гар оёқ қўйса қабоҳат йиғлагай остона ҳам,

Молдан айрилмоқ аламли, элдин айрилган ёмон,
Бил ҳақиқат сўзларимни, шубҳа қилмай бегумон,
Ақлу идрок борасинда юр бўлиб одамсимон,
Яхши дўстлар даврасида очилурсан ҳар замон,
Кўркни шода ичра топгай марварид дурдона ҳам.

Олма ердан ялтироқ тошларни бу дурдона деб,
Айтма ҳар кимга сиригни дўстиму ҳамхона деб,
Келмасин раҳминг раҳмсизга дили вайрона деб,
Сўрма мендан ким дилоро, дўстми ё жонона деб,
Дўст менинг кўнглимдадур, жонимдадур жонона ҳам.

Зарбадин чиқгай садо танбур, дутору торидан,
Кўнглини узмас киши чиндан севишган ёридан,
Бўл йироқ одамни баъзи тулкидек айёридан,
Қочма ростгўй дўстларингни қоҳишу озоридан,
Қадди рост шамнинг тилидан ўртанур парвона ҳам.

Эл аро бўлсин десанг бахтинг шарафли сарфароз,
Тўғри сўз бирла насиҳат қилса қилма эътироз,
Обқатингни лаззатини қилгай ширин аччиқ пиёз,
Дўст қидир, дўст топ жаҳонда, дўст юз минг
бўлса оз,
Кўп эрур бисёр душман бўлса у бир дона ҳам.

Қишнинг офтобини кўргач, бўлди ёз деб ўйлама,
Баъзида енгил жароҳатни мараз деб ўйлама,
Қимсанинг жисми заифроқ умри оз деб ўйлама,
Қим сенга ҳамроз эмасдур боғараз деб ўйлама,
Гоҳи душманлик қилурлар қўл сиқиб дўстона ҳам.

Хотирингдан ҳеч унутма дўстларинг еткирса нек,
Сақлама кўнгилда асло наштарин сўзларга кек,
Йўқ қадрдоним дебон Холисларингга қўйма чек,
Дўсти содиқ йўқ экан деб ўртаниб куйма ва лек,
Меҳр уйин кенг очсанг, Эркин, дўст бўлур
бегона ҳам.

ХОЛИНИНГ ДОНАСИДАН

Бир хат ёзиб юбордим ёрни дугонасидан,
Ранжиб дилим, ўринсиз қилган баҳонасидан.

Жавоб ёзибди менга севгисини унутмай,
Узмай алоқа мендек чин ошиқонасидан.

Неча кун ўтгач менга суратини юборди,
Дарак берур менга бу севги нишонасидан.

Оҳу кўзига қараб, гоҳи ўзига боқиб,
Узолмасдим кўзимни холининг донасидан.

Васлига етган чоғим ўргилайин дегайман,
Чеҳра ниқобин очган Совет замонасидан.

Холис дили беқарор, йўлда кўзи интизор,
Бир хабар олгайму деб, мендек девонасидан.

ҲАВАС

Дил қилур бир ҳусни зебо бокамолликни ҳавас,
Ҳам ширин суҳбат хатарсиз, бемалолликни ҳавас.

Бўлса бир озода гулюз хуш латофатли санам,
Оҳу кўз, қундуз қошу ҳам лабда холликни ҳавас.

Ер васфия нази старга дурри маржондек териб,
Шеър ёзмоқликда қилдим хуш хаёлликни ҳавас.

Бўлсин ул ахлоқу одобу илмда тенги йўқ,
Ваъдага содиқ вафодор бемисолликни ҳавас.

Оразидан кўзга тортсин боқсангиз олтин таноб,
Таъбим истар, Холисо, хуршиджомолликни ҳавас.

Б Е Р И Қ С И З

Севар ёрим сурайёга бериқсиз,
Ҳусн султони лайлогига бериқсиз,
Чаман кўксига раънога бериқсиз,
Жамоли кўкда зуҳрога бериқсиз.

Назар солсам кўзи оҳуга ўшар,
Сеҳрли боқиши жодуга ўшар,
Тиши инжу, юзи кўзгуга ўшар,
Қизил тирноғи тиллога бериқсиз.

Гўзал гулчеҳралар шундай бўлолмас,
Чиройига чиройи тенг келолмас,
Келиб рашки, оқиб ашки чидолмас,
Руҳи сари тамошога бериқсиз.

Мудом қилган ишидур одилона,
Қилур таҳсин кўриб аҳли замона,
Кўриб қаддин дегай Холис, ягона,
Жаҳонда қадди танҳога бериқсиз.

Б И Р Н И Г О Ҳ

Бир нигоҳ айлаб санам кўнглимга ташвиш солди-ку,
Вслайн шайдо қилиб ақлу ҳушимни олди-ку.

Ишқ ўти тушгач, нетай кирди ҳарорат жисмима,
Бу юрак гулхан каби ўчмай ловиллаб қолди-ку.

Бир назар қил раҳм этиб, эй маҳваши ширин сухан,
Тез иложин қилмасанг дарду алам қўзғолди-ку.

Боқошинг бўлгай дедим дардим учун ҳозиқ табиб,
Бу сирим махфий эди ошкор ўлиб тарқолди-ку.

Борми бу гулчеҳрага мендан бўлак ошиқ десам,
Ҳуснини кўргач, қуёш рашки келиб тўхтолди-ку.

Найлайин қаддим букулди дарду ғамнинг зулмдан,
Оқибатда гарданим ҳасрат юкидан толди-ку.

Ё унутдингми, нигорим ваъдаи воисларинг,
Аҳдинг изҳор этмадинг, ҳасратда Холис қолди-ку.

ГУЛИ РАЪНО

Жамолин кўрсатиб бир бор менга ул дилбари раъно,
Хаёлимни парншон қилди, бошимга солиб ғавғо.

Муҳаббат гулшанига кирса кўнгил булбули сайраб,
Фигон айлар мани қошимга келсун, деб, гули раъно.

Парини ёшлигини севдим, қариган деб кечолмайман,
Агар минг йилгача сақланса, эски бўлмагай тилло.

Умид бирлан юрурман кеча-кундуз иштиёқида,
Унинг ишқини сақларман дилим ганжига айлаб жо.

Нигорин васлидан ўзга фароғат изламас ошиқ,
Мушарраф бўлса васлига керакмас жаншатул маъво.

Фалак гардиншдан ҳар дам шикоят қилмагин Холис,
Унутса севгисини ҳар ким, гуноҳин кечмагай дунё.

ДИЙДОРИНГ ЛАЗИЗ

Кўнглим узмасман, нигорим, берган озоринг лазиз.
Сўзласанг ширинсуханликда шакар боринг лазиз.

Сайр этиб кирсанг чаман ичра хижил гул ғунчалар,
Барча ғунча хандасидан ҳусн гулзоринг лазиз.

Мафтун айлар жилва қилсанг нозу истиғноларинг,
Хулқи ҳушлик, боадаблик, фъели атворинг лазиз.

Қоп-қаро гисуларингни бандига урсанг тароқ,
Бўлгуси гулшан муаттар сунбули торинг лазиз.

Нерасолар бирла суҳбат қилмагайсан мутлақо,
Беҳаёлардан ҳамиша номусу оринг лазиз

Ҳусн аро нодирлигингни шарҳ этолмай доғман,
Айласам хуршидга таққос моҳи рухсоринг лазиз.

Мақсадим қондирмагай мактубда ёзган сўзларинг,
Холис айтар сўзларингдан менга дийдоринг лазиз.

ЕР ТАНЛАДИМ

Бахт уйин равшан қилурга моҳи тобон танладим,
Даъфи савдо деб кезарга бир гулистон танладим,
Хур ҳаётим гулшани боғига боғбон танладим,
Меҳрибон тан маҳрами, жонимга дармон танладим.

Хаста кўнглимни бу кун бир лаҳза шодмон этгали,
Бсғи гулзорлар аро гул бирла хандон этгали,

Севгидан суҳбат қурибон роҳатихон этгали,
Таъбима қадди мувофиқ ёри жонон танладим.

Мен унга шайдолигимдан йўлларига термулиб,
Ҳажрида ғам чекканимдан қолди рухсорим сўлиб,
Бас менга, васлига восил бўлсам, ул боқса кулиб,
Дардима дармон бўлур деб, малҳами жон танладим

Тобу тоқат менда йўқдир ҳар куни бир кўрмасам.
Андалибу хушнаводек қаддидан ўргулмасам.
Холисо, бўлмас бу сирни ёрима билдирмасам,
Бир умр йўлдоши бўлмоққа қадрдон танладим.

З И Е Ф А Т

Ҳуснингни мевасидан зиёфат айласанг-чи,
Қўнглимни боғи ичра саёҳат айласанг-чи.

Гулруҳ санамлар ичра ўзингдур олиҳиммат,
Чехрангни давлатидан саховат айласанг-чи.

Хулқи бад атвор ила муҳаббатим совутмай,
Ишқ ўтидан жисмима ҳарорат айласанг-чи.

Журъатга йўқ мажолим сиёсатинг ваҳмидан,
Нозу карашма бирла ишорат айласанг-чи.

Васлинг йўлида чеккан оҳимга раҳминг келиб,
Севгини қонунига итоат айласанг-чи.

Саҳву хатоси бўлса Холис гуноҳин афв эт,
Ҳақиқатин текшириб адолат айласанг-чи.

И Ш О Н А Р М У

Ошиқ эканим айласам изҳор ишонарму,
Жисм ила жоним бўлса фидокор ишонарму,
Бўлганлигима ишқида бемор ишонарму,
Шайдолигима шуҳу жафокор ишонарму.

Тун кечалари ухламайин мижжа қоқарман,
Қўлда фонарим гоҳ ўчириб гоҳи ёқарман,
Васлини умидида ҳамон йўлга боқарман,
Бу ҳоли паришонима дилдор ишонарму.

Ҳаддми ошибон жабру ситам қолмади сабрим,
Ҳижрон алами заҳматидан ортади жабрим,
Бағримни кабоб айлади ишқ ўтида габрим,
Зулмига чидаб бўлсам умидвор ишонарму.

Юрдим ҳаммавақт дилдаги арзимни деёлмай,
Оҳимни дуди кўзни тутиб, йўлни кўролмай,
Гирёнасифат кўздаги ашкимни тиёлмай,
Холис сирини қилмайин ошкор ишонарму.

К И Ф О Я

Хуршидга ҳожатим йўқ, жонон юзинг кифоя,
Қош остида порлаган қўш юлдузинг кифоя.

Писанд эмас саёҳат, бўстону боғу роҳат,
Сайри томошо учун кўрсам ўзинг кифоя.

Тасодифан уйингга камина бўлса меҳмон,
Минг «жизу биз»ларингдан «сизу биз»инг кифоя.

Тийри нигоҳларингдан еган жароҳатимга
Дори, табиб на ҳожат, ширин сўзинг кифоя.

Қадам ранжида қилсанг Холисни кулбасига,
Тошга тушган муҳрдек қолса изинг кифоя.

КУЗ ТЕГМАСИН

Ёр дудоғин болига кўз тегмасин,
Гул юз узра ҳолига кўз тегмасин,
Лабларининг олига кўз тегмасин,
Омаду иқболига кўз тегмасин.

Ҳусни ой бирлан талошур ҳойнаҳой,
Сенда кўпму ёки менда, деб чирой,
Мунча ҳам шаклинг гўзал санъатга бой,
Дилбарим хуш холига кўз тегмасин.

Офарин, дер барча кундуз қошига
Таҳсин айлаб икки тўққиз ёшига,
Ишқ эли мафтун ҳусин наққошига,
Ул пари тимсолига кўз тегмасин.

Ажратиб бўлмайди юлдуздан уни,
Сақласин мардум ёмон кўздан уни,
Севди Холис минг гўзал, юздан уни,
Нурли истиқболига кўз тегмасин.

КУЛИБ-КУЛИБ

Ақлимни олди дилбарим кулиб-кулиб,
Қиприги мисли ҳанжарим кулиб-кулиб,
Тишлари дурри гавҳарим кулиб-кулиб,
Қилди асир санобарим кулиб-кулиб.

Йўлида пойлаб туриб эрдим эрталаб,
Бир боқибон ўтди дилимга ўт қалаб,
Кетди бирор сўз демайин қараб-қараб,
Гўзаллар ичра сарварим кулиб-кулиб.

Парини ишқи ажабо қотирди бош,
Ҳажрида кўп йиғлатибон оқирди ёш.
Қилмайин ўтди заррача сирини фош,
Уртади меҳри анварим кулиб-кулиб.

Ошиғи ишқида ёзиб шеърү мақол,
Охири дармон қурибон кетди мажол.
Васлига Холис етиши амримақол,
Сезмайин ўтди лобарим кулиб-кулиб.

Қ У Р Қ А М А Н

Бергали гулруҳга кўнгул ор этар, деб қўрқаман,
Ҳуснига муштоқ этиб кўп зор этар, деб қўрқаман,
Бодайи васли мени хумор этар, деб қўрқаман,
Кўздан уйқумни олиб бедор этар, деб қўрқаман.

Кўрганимда арзи-дил айтишга кўнглим бетламас,
Мақсадимга етмайин қайтишга кўнглим бетламас,
Севгимиз торин узиб, чалгишга кўнглим бетламас,
Ошиқи зоринг десам инкор этар деб, қўрқаман.

Бу нигорим мен дилафкорига раҳм айлар десам,
Не ажаб кунлар бошимдан ўтди, фаҳм айлар десам,
Рангу рўйимга боқиб, ҳолимга раҳм айлар десам,
У кунимдан бу куним душвор этар деб, қўрқаман.

Улки, нодонлик қиляб ишқи ниҳоним сезмади,
Сийнада пинҳон тутиб қилган фиғоним сезмади,
Шунча бепарво экан, ранги сомоним сезмади,
Холисан ўзгани дилдор этар деб, қўрқаман.

Ҳ И Ж Р О Н

Ер солди дилга ҳижрон дардимни кимга айтай,
Қўнглимни қилди вайрон, дардимни кимга айтай,
Кўзим йўлида гирён, дардимни кимга айтай,
Қимларга бўлди меҳмон, дардимни кимга айтай,

Назар-писанд айламай кетди юракни доғлаб,
Топмадим ундан дарак, ҳар кимсадан сўроглаб,
Ёки умидин узиб кетдимикин йироқлаб,
Бўлдим кўйида сарсон, дардимни кимга айтай.

Ҳолим забунлигига келмади раҳми асло,
У дилрабони эрдим бир қарашнга шайдо,
Минг нозу жилвасидан бир боқиш эрди авло,
Қолди юракда армон, дардимни кимга айтай.

Ишқиди куйганимдан кўзимга тўлди намлар,
Кетди мажолим қуриб йиқитди дарду ғамлар,
Холис умидвор эрур тусаб қувончли дамлар,
Айлаб. фиғону нолон, дардимни кимга айтай.

ЖОНОН БУЛАЙ ДЕБ

(Мустазод)

Бир келса эди қошимга ул дилбари жонон, 2кр.
 Жонона бўлай деб,
Бир лаҳзагина суҳбат этиб сургани даврон,
 Дўстона бўлай деб.
Соқи бўлибон қуйса эди бодайи нобин,
 Бу анжуман ичра,
Нўш айлар эдим бўлгуси деб дардима дармон,
 Мастана бўлай деб.
Ташриф-ла мунаввар қиладир кулбаи шомим,
 Ҳуснини чароғи,

Дил талпинибон атрофида бўлгуси гирён,
Парвона бўлай деб.
Ошиқлик ўтин гулханида ёнсам ажаб йўқ,
Садқа бу жаҳоним,
Гўёки самандар сураин ўт била даврон,
Сўзона бўлай деб,
Холисни жаҳон саҳнида йўқ деб гумон этманг,
Ундан асари бор.
У қилди муҳаббат элининг баҳорин ошён,
Дурдона бўлай деб.

ОҚИЛУ ДОНО

(Мустазод)

Бўлгил ҳаммавақт таҳсил олиб оқилу доно,
қил ҳаммани қойил,
Мухлис элининг сенга бўлиб ишқи ҳувайдо,
бўлсин дили мойил.
Юргил бу жаҳон мардумини айлабон ошно,
дўстликни қувватлаб
Ҳар суҳбатиди сенга ажаб бўлгуси домло,
ўқдирса масоил.
Қулбамга келиб кетса азиз қомати зебо,
шод ўлгуси дурман,
Ақлимни олиб эл ичида қилмаса расво,
Айлаб мени соил.
Лутфу карамин айласа, деб ошиқи шайдо,
Кутмоқда тараҳхум,
■афқат қилибон аста дилим қилса мусаффо,
Гар бўлмаса жоҳил.
Келмоққа агар бўлмаса фуржаси асло,
Битсин менга мактуб.
Холисга бўлар ёзган ўшал мактуби пешво,
Бўлгуси далоил.

БАРҚАРОР ХОЛИС

Қасб этиб ғазалхонлик, топди эътибор Холис,
Баъзи таъна, танқидга бўлмади дучор Холис.

Тушди ишга мардона мустаҳкам белин боғлаб,
Фурсатни тежаб, ҳар дам бўлмади бекор Холис.

Назм элини бўстони кўрк ила жило топди,
Куй, ғазални мулкани қилди гулбаҳор Холис.

Шеърят шаробидан нўш этиб, бўлиб сархуш,
Ғусса, ғамни кўнглидан қилди тор-мор Холис.

Келса илҳоми ногоҳ, тез қаламин тебратгай,
Вақтидан ўтиб кетса бўлгуси хумор Холис.

Бебақо ҳаловатни заррача писанд этмай,
Шеърятни йўлига қилди жон нисор Холис.

ЁД АЙЛАНГ

Абад уйқуга кетсам ман, ҳазин руҳимни шод айланг,
Ғазал назму шиорим куйлаб, ушшоқу баёт айланг.

Азиз мухлисларимни олдида номимни ҳурматлаб,
Муҳибу мўътабарликда тирикликдан зиёд айланг.

Қўйиб қабримга мрамар тош, ёзинглар эски, янги хат,
Унутмай дўстларим яхши-ёмон феълимни ёд айланг.

Китоб саҳфаларинда кўп насиҳатлар ёзилгандур,
Ўқиб ҳам уқдириб ёшлар аро чин эътиқод айланг.

Мани тан маҳрамим бўлган рафиқам умри ўтганча,
Зериқтирмай фаровон турмушин мўл иқтисод айланг.

Икки қиз тўрт ўғилдандур иборат олти фарзандим,
Зафар қучдургали, иқболу бахтини кушод айланг.

Сўзимни қимматига берсангиз юксак баҳоларни,
Ўқиб бовар қилиб, Холис сўзига эътиқод айланг.

В А С И Я Т

Қалам, қоғозларим бўлди ҳаёт давримда дастмоя.
Мани бу назму ашъоримни асранг, кетмасин зоя.

Туну кун ухламай заҳмат чекибон тўплагандурман,
Ишимни фойдасиз кетмаслигига айлангиз роя.

Қелиб вақти замонлар, сўзларим ўз қийматин топгай,
Йигит-қизлар балоғатга етиб топган каби воя. 0

Муҳим бир илтимосим шул, зарур хеш ақраболардан,
Вафот этсам қўйингизлар танимни бир азиз жоя.

Жаҳон бозорида пул-молу мулкидан ҳазар айлаб,
Қўлимда назму ашъорим эл ичида бўлди сармоя.

Шаҳар раҳбарлари, Холис қилур юз илтижо Сизга,
Жасад қабрим қилингизлар Шариф Шавқийга ҳамсоя,

АРЗИГАЙ

Ота-онанг жисми ичра жони бўлсанг, арзигай,
Тан аро бўлган томирни қони бўлсанг, арзигай.

Вояга еткурдилар — бир парча эт — ярғоқ эдинг,
Сен ишончин комли — имони бўлсанг, арзигай,

Туну кун заҳмат чекиб жисмин заиф этмиш улар,
Дардига малҳам бўлиб дармони бўлсанг, арзигай.

Сийлабон мамнун ҳаётин турли неъматлар билан,
Мулки дилда боғ ила бўстони бўлсанг, арзигай.

Хизматингни ажрига олгач уларнинг олқишин,
Эларо ибрат учун достони бўлсанг, арзигай.

Кексайиб қолгач анга қилса ҳужум бечоралик,
Холисо, хавфу хатар қалқони бўлсанг, арзигай.

БИЛДИРМАГИН

Ханжари мужгонларинг
Санчиб дилим тилдирмагин.
Мен сенга ошиқлигим
Ағёрима билдирмагин.

Боғу васлингга кириб,
Юрсам агар гаштин суриб,
Жаҳл айлабон жаллодингга
Буйруқ бериб ўлдирмагин.

Ойдек юзингга зор этиб,
Тун кечалар бедор этиб,
Барги хазондек хор этиб
Ранги рўйим сўлдирмагин.

Бўлди юраклар поралар,
Бу дардга топмай чоралар,
Қилма мени оворалар,
Душманларим кулдирмагин.

Юз ноз ила кўзни сузиб,
Маъшуқлик шартин бузиб,
Ранжу машаққат лашкарин
Бошим узра дўндирмагин.

Ғиғлаб дедим ёр олдида,
Ул шўхи дилдор олдида,
Бўйнимни ағёр олдида
Хам айлабон сундирмагин.

Ҳолимдан олгин бир хабар,
Васлингдин айлаб баҳравар,
Э, маҳваши ширин-шакар,
Холис сўзин синдирмагин.

БЕГОНА ДЕБ КУЛМАНГ

Мени ошуфта ҳолим кўрсангиз девона деб кулманг,
Кечиб айшу фароғат мулкидин бегона деб кулманг.

Келур қайси томондин деб, боқарман оҳ уриб нолон,
Муҳаббат иштиёқида кўзи гирёна деб кулманг.

Санам васлини топмасдан юрурман доғу ҳасратда,
Кўриб ранги харобимни дили бирёна деб кулманг.

Асиру мубталодурман гўзал ҳуснин чароғига,
Утар умри уқубатда, бўлиб парвона деб кулманг.

Диловар мадҳини гар куйласам боғу эрамларда,
Жунун даргоҳида ҳар доимо мастона деб кулманг.

Боқиб атвори феълимга маломат тошин отманглар,
Бўлибдур оқибат Холис дили вайрона деб кулманг.

ГУЛРУХ

Мани ақлимни бошимдан паришон айлади гулрух,
Гулистондек баҳоримни зимистон айлади гулрух.

Висолин иштиққида ютарман заҳри ҳижронлар,
Фироққида юрак-бағрим қаро қон айлади гулрух.

Хиёбон сайрида ағёрима жонон кулиб боққач,
Мунаввар ошёнимни шабистон айлади гулрух.

Маконимга қилиб таклиф, келур вақтини кутсам ман,
Самарқанд шаҳрида сайри Регистон айлади гулрух.

Жамолин шавқида шайдолигимни анга билдирсам,
Писанд этмай мани шаънимга хандон айлади гулрух.

Қўнгил узмай нигоримдан кутиб юрсам вафодорлик,
Рақибимни кўзим олдида меҳмон айлади гулрух.

Десам зулмингни бас қил, ошиқи зорингни йиғлатма,
На бонсдир ғариб Холисни гирён айлади гулрух.

ЖАВЛОНИДАН

Ургилай гул ғунчадек раққосалар хандонидан,
Кулганида барқ урар, оғзида дур-дандонидан.

Саҳнада этса хиром эл диққатини тортадир,
Чархи уруб шох ташлаган пайтидаги жавлонидан.

Истироҳат қилгани кирсам сўлим гул боғига,
Ултиришга ҳури талъат жой берарму ёнидан?!

Ёр жафосидан эгилса рост қадди-қоматим,
Қўлга мен айлай асо наргис кўзин мужгонидан.

Дилбарим сидқу садоқат бирла мухлисдир менга,
Қайтмагай жонон ҳамиша аҳд ила паймонидан.

Холисо, ишқий муҳаббат риштасин узган киши,
Маҳрум ўлгай доғу ҳижрон даштида имонидан.

ЗУҲРОЧА БОР

Хусни хўбингни қиёс этсам, санам, Лайлоча бор,
Барқ уриб турган кўзингни шуъласи зуҳроча бор.
Сўзларинг ширин такаллум булбули гўёча бор,
Гулшан ичра сарви қаддинг — суратинг раъноча бор,
Ҳажри ишқинг бирла тўлган кўз ёшим дарёча бор.

Зулми жабринг қанча қилсанг, эй, ситамгар розиман,
Майли урсанг ғамза тигин ёки ханжар розиман.
Айласанг эй маҳлиқо лафзимга бовар розиман,
Гулрухинг қилса мени кўнглим муаттар розиман,
Тишларинг гавҳар, қошинг қундуз, кўзинг
шаҳлоча бор.

Мен сенга ошиқ эрурман ўзгани ёр этмагин,
Севганимни қилсам изҳор радди инкор этмагин,
Ястаниб ётсам йўлингда боқмайин зор этмагин,
Ранжитиб, оламни Холис кўзига тор этмагин,
Ақлу идрокингни тавсиф айласам доноча бор.

МАФТУН ЭТАР

Мафтун этар мухлисини сарви равоним ўйнаса,
Хушнуд этар эл дилини ғунча даҳоним ўйнаса.

Ўсма қўйибди қошига, дўппи кийибди бошига,
Таҳсин этиб завқ оламан руҳи равоним ўйнаса.

Ҳавас билан қарсак уриб, гоҳ ўтириб, гоҳи туриб,
Рақсини кайфини суриб қоши камоним ўйнаса.

Боқса кулиб банд этади, меҳрига пайванд этади,
Ўзни шакар-қанд этади, шўҳи замоним ўйнаса.

Ақлу ҳуши расо эрур, дилдаги муддао эрур,
Санъати бебаҳо эрур, мурчамийеним ўйнаса.

Тишлари дур, лаблари лаъл, сўзлари гўёки асал,
Холиси ёзмоқда ғазал нури жаҳоним ўйнаса.

ОЛИЙ ЧЕҲРА

Сандин бўлак нигоро соҳиб жамол борму?
Ишқингда мендин ўзга ошуфта ҳол борму?

Гулшан аро гул хижил чеҳраи олинг кўриб,
Ҳуснингни осмонида икки ҳилол борму?

Лаззатли сўзларингни кайфи дилимга роҳат,
Мунча сўзингдур лазиз тилингда бол борму?

Лолани барги аҳмар адҳами зийнат анга,
Гул юзинг узра ёки лабингда хол борму?

Аҳду вафо бобида камолотинг етишган,
Кўрмаган эл хобида сенга мисол борму?

Васлиннга восил ўлмай ўтса Холис,
Ошиққа зомин ўлсанг мундан увол борму?

ТЕНГ КЕЛМАС

Латофат боғини сенга гули райҳони тенг келмас,
Назокат дилраболарни кўзи чўлпони тонг келмас.

Сенинг таққос этиш мумкин эмасдир ойю кунларга,
Буюк зийнатлари бирлан фазо осмони тенг келмас.

Замон кўзгуси кўрсатди гўзал нозу хиромингни,
Чаманлар ичра сайр этган сабо жавлони тенг келмас.

Ниҳоли сарви қаддинга баробар йўқ ўзинг танҳо,
Гўзал гулчехралар хилин пари хубони тенг келмас.

Хижил гулшандаги гуллар кўриб гунчадаҳонингни,
Эрам боғини яшнатган гули хандони тенг келмас.

Мурувват айласанг, жоно, карам бирла бу Холисга,
Шу қилган илтифотингга жаҳон эҳсони тенг келмас.

ЎХШАМАС

Дилбарима сарвиравон ўхшамас,
Шўхлигига шўхи замон ўхшамас,
Лабларига писта даҳон ўхшамас,
Қошларига қоши камон ўхшамас.

Ўлкада тенгсиз қора, қундуз қоши,
Воясига етди гўзални ёши,
Бу каби йўқ ер юзида тенгдоши,
Тилларига ширин забон ўхшамас.

Рухсори боғларни очилган гули,
Нола қилур тонгда чаман булбули,

Қимга қиё боқса, у бўлмиш қули,
Қоматига ўзга жувон ўхшамас.

Йўқ шунингдек парилар ичра монанд,
Боқса киши ақлу ҳуши бўлар банд.
Бир қараши Холисни қилди хурсанд,
Оразига ҳури жаҳон ўхшамас.

УЙҒОНСИН

Сабо булбулни сайрат, ул пари дилдорим уйғонсин,
Қуёш кутмиш хижолатда кўзи хумморим уйғонсин.

Баҳор айёми келгач, қўзғолур гулшанда куртаклар,
Муҳаббат боғида биткан гули-гулзорим уйғонсин.

Қутиб ширин каломини юрурман тунлари бедор,
Бўлиб бесабру-бетоқат шакар гуфторим уйғонсин.

Қўйинг ўз ҳолима дўстлар, очинг дарвозайи бахтим,
Кўрай хуршид жамолини вафодор ёрим уйғонсин.

Чаман булбулларин сайратгунча гулларни раъноси,
Юзи гул, сочи сунбул ҳам гўзал атворим уйғонсин.

Висолин иштиёқида кўнгилни узмагай Холис
Ушал дилдору оҳу кўз, гўзал рухсорим уйғонсин.

УН САККИЗ ЁШИНГ СЕНИНГ

Айлади мафтун, нигорим, ўн саккиз ёшинг сенинг,
Тортадур меҳригиёси кўз ила қошинг сенинг.

Севгимиз махфий тутиб юрсам халойиқ олдида,
Очдилар пинҳон сирим сезган сифдошинг сенинг.

Ростин айтгил, эй санам, бўлсин бу кўнгил шубҳасиз,
Чин муҳаббат боғлаган гар бўлса йўлдошинг сенинг.

Дўст дебон ўз душманингни, севгидан сўз бошлама,
Узмасинлар севги торин маслаҳатдошинг сенинг.

«Тенгини топсанг текин бергин», деган бордир мақол,
Мендан ўзга, эй париваш, борми тенгдошинг сенинг.

Эътироз этма бу Холидан, вафодоринг эрур,
Айблаб аҳдига вафо бўлгуси сирдошинг сенинг.

У Х Ш А Й С А Н

Юзингга боқсам эй дилбар, моҳи тобонга ўхшайсан,
Билолмасман башарсанму, пари филмонга ўхшайсан.

Ниҳоли қадди бастингга бўлиб қойил деди шамшод,
Муаттар анбарафшондек гули райҳонга ўхшайсан.

Баҳор мавсумида бўстону боғимга бериб зийнат,
Чаман ичра кулиб боққан гули хандонга ўхшайсан.

Мени оҳанграбо янглиғ муҳаббат қасрига тортдинг,
Раҳмдил, меҳрибон, шафқатли бир жононга ўхшайсан.

Куйиб ишқингда, эй жонон, чекарман дарди ҳижронлар
Давосиз дардима, дилрабо, дармонга ўхшайсан.

Гаҳи кун деб, гаҳи гул деб, бас энди ойга ўхшатмоқ,
Деди Холис шарофатли, гўзал инсонга ўхшайсан.

ФАРЁД ЭТАР БУЛБУЛ

Қўниб гул шохига ҳар доимо фарёд этар булбул,
Ниҳоят ғам чекиб гул ишқида заҳмат чекар булбул.

Қаноат қилмайин сакрар у шохдан ўзга шохларга,
Унинг япроғига кўз ёшидан шабнам сепар булбул

Ўтиб гул мавсум, гул япроғи ерга тўкилганда,
Фигону ноласин такрор этиб, йиғлаб юрар булбул.

Ётар шом чоғидан ошёнида юммайин бедор,
Саҳар вақти туриб гулғунчалар кўксин ёрар булбул.

Сабрсизлик билан кутгай, ҳамиша гул бедор пайтин,
Кечикса вақтидан тоғат қилолмай оҳ урар булбул.

Қуёш нурин кўриб гул мадҳини Холис қилиб нола,
Севингандан берармиш ўзга қушларга хабар булбул.

ЭКАНСАН

Сарви санамлар ичра офатижон экансан,
Гоҳи бўлиб диловар, гоҳи ниҳон экансан.

Сунбул сочи муаттар, тишлари дурри гавҳар,
Сўзлари шаҳду шакар, ширин забон экансан.

Ғамзаю жилванг сени банд этиб олган мени,
Бир мен эмас ҳаммани, шўҳи замон экансан.

Мисли камондек бўлиб, орқа томон қайрилиб,
Қипригингдан ёй қилиб, тири камон экансан. 2к

Сен мени ифтихорим, ишқинг дил ичра торим,
Мангу вафоли ёрим, мурча миён экансан.

Кўрмаса бир соати, Холисни йўқ тоқати,
Бўлса ёмон ҳолати, жисм ичра жон экансан.

ТАРҒИБ

Дўстларим ёшларга одоб ўргатинг,
Навжувонлик ўтмасин тоб ўргатинг,
Қайси фанлар бўлса ноёб ўргатинг,
Илму фанга бўлсин арбоб ўргатинг.

Яхшилар бўлсин ҳамиша улфати,
Дўстнинг қатъий назардир миллати,
Оқилу доно бўлиб ҳамсуҳбати,
Ҳур Ватанга бўлсин аҳбоб ўргатинг.

Таҳсил олсинлар ўқиб турли китоб,
Ул китоблар ичра бор мазмунли боб,
Қилса ким ҳосил илм кўрмас азоб,
Унга бўлгай минг бир асбоб ўргатинг.

Халқ учун бўлсин сахийлик шафқати,
Олға борсин шон ила ҳам шавкати,
Холисона келди ёшлар навбати,
Порлатиб нур мисли офтоб ўргатинг.

НИҲОЛИНГ

Жаҳон боғида танҳодир ниҳолинг,
Камолнга етишган гул жамолинг,
Шакардин ҳам ширин ҳар бир мақолинг,

Лабингдин томгуси ҳар дамда болинг,
Висолинг зийнати ҳуснингда холинг.

Лабинг лаълу, тишинг дурдона гавҳар,
Кўнгил мулкийни қилмоқда мунаввар,
Чиройинг шуъласи ойга баробар,
Бу тимсолига ёрим айла бовар,
Кавокиб¹ устида икки ҳилолинг.

Ўзинг хубру²лар ичра бир ягона,
Дедим: кўрсам юзингни қона-қона,
Қўлинг юзга тутиб қилдинг баҳона,
Алам ранжида мен сифмай жаҳона,
Асир этди мени амримаҳолинг.

Сани ишқингда ман токай юрурман,
Келурму деб йўлинг пойлаб турурман,
Ошиб диққатлигим гоҳ оҳ урарман,
Сани кўргач қулочимни керурман,
Бу Холисга насиб бўлса висолинг.

Г У Л Б А Ҳ О Р

(Фаҳриддин Умаровга)

Фасли баҳоримиз бутун оламини лолазор этар,
Хушнуд этиб эл дилини наврӯзи беғубор этар.

Атри бўйини коинот барчага тақдим айлабон,
Бахти йўлига нур таратиб бошига дур нисор этар.

¹ Қ а в о к и б — юлдузлар.

² Х у б р у — гўзал, чиройлик.

Хайру саховат айлагай доимий одатин қилиб,
Аҳду адолати билан жумлани бахтиёр этар.

Рўйи жаҳонни кўркига машшота¹ бўстону чаман,
Юлдуз боқар чиройнга барчаси ифтихор этар.

Ишжуларин изҳор этиб, куртакларини қўзғатиб,
Гул япроғини тебратиб, гунчаларин бедор этар.

Дунёни даҳру баҳрини, қишлоғу ўлка, шаҳрини,
Хур Ватанимни наҳрини мамнуни бешумор этар.

Дорию дармон яратиб турфа гиёҳ мардум учун,
Атру сабо насимдан эл дардига мадор этар.

Иқболимизни яшнатиб, қилмоқда ризқимиз фароғ,
Самимий шафқат айлабон толенмизни ёр этар.

Назму нависини ўқиб, севимли гул баҳорини,
Холис тараннум айламоқ касбини ихтиёр этар.

МУЖГОН УҚИ

Мужгон ўқи санчилиб, сийнамни қилди мажруҳ,
Боқсам пари юзига дийдамни қилди мажруҳ.

Ҳижрон юкини ортиб банд этди гарданимни,
Сабру тоқат қилолмай елкамни қилди мажруҳ.

¹ М а ш ш о т а — оро бергучи, пардозчи.

Бир келмади сўроғлаб «нечук аҳволдасан?» деб,
Унга қўйган эътиқод—ғоямни қилди мажруҳ.

Бир шикоят ёзай деб, қўлга қаламни олсам,
Тсртиб олиб қўлимдан хомам¹ни қилди мажруҳ.

Холис ёши тийилмай йиғласа куйдириб жон,
Қилган куйида оҳу ноламни қилди мажруҳ.

ОТА НАСИҲАТИ

Бир сўз айтай, фарзандим, эслаб юргин деганлар,
Ходилардек ҳақиқат кўзлаб юргин деганлар.

Хулқи одоби бузуқ нодондан қилгин ҳазар,
Олимларнинг суҳбатин излаб юргин деганлар

Сен ўзингни эр билсанг, ўзгаларни шер билиб,
Яхшиларни ҳурматлаб «сиз»лаб юргин деганлар.

Сидқу садоқатингни журъат, ғайратга боғлаб,
Жасоратли дилингни тезлаб юргин деганлар.

Омонатга хиёнат қилма, қилгин адолат
Олий мақом топгунча бўзлаб юргин деганлар.

Бемаъни сўз сўзлама, сендан ибрат олсинлар,
Холисона халқ ичра сўзлаб юргин деганлар

¹ Хома — қалам.

ЖОНОНА БИР КЕЛИБ КЕТ

Қадам ранжида айлаб, жонона бир келиб кет,
Кутмоқда ташрифингни, остона, бир келиб кет.
Мен нотавонни қўймай ҳижрона, бир келиб кет,
Имо билан боқиши мастона, бир келиб кет.

Гоҳо висолинг ўйлаб, йитиргайман ҳушимни,
Қўндирмагай фироқинг бошимга бахт қушимни,
Тинглазмусан, нигоро, ҳажрингда нолишимни,
Ишқинг кўйида қилмай девона бир келиб кет.

Мунча димоғинг баланд, осмондаги оймисан,
Шўхликни борасида шарқираган соймисан,
Ёки паридан афзал гўзалликка боймисан,
Йўлга кўзимни қилмай гирёна, бир келиб кет.

Ҳаддан оширма жабринг, бўлма хунимга зомин,
Бас қил, нигорим, энди зулму ситам давомин,
Холис умиди тинглаш, ёри ширин каломин,
Бўлмай сирим жаҳонга афсона, бир келиб кет.

Н Е А Ж А Б...

(Навоий газалига мухаммас)

Не сабаб жонон менинг дардимга кўрмас чоралар,
Мунча ҳам золим бўлурму, бераҳм дилдоралар,
Бўлди ҳижрон даштида мазлум дилим садпоралар,
Не ажаб ҳарён мени Мажнун бошида ёралар,
Баски ёғди устима, атфол элидин хоралар.

Эй, парирўларни султони эурсан хуштари,
Жисми жонимни кабоб этмоқда ишқинг ахгари,
Маҳваш ҳусн аҳлини олий мақомни сарвари,
Оразинг атрофида гулдур кўрингай эй, пари,
Ё қамар даврида саф тортиб турар сайёралар.

Ҳусн боғида жамолинг хўбликнинг фардидур,
Жон фидо қилган киши ошиқ элини мардидур,
Қузда гул баргин хазони бу зорим зардидур,
Ҳар куйин гўёки ҳар саргашта ошиқ дардидур,
Баски тупроқ ўлди ишқинг даштида оворалар.

Ул малакваш меҳрини жисмим аро жон этмишам,
Ишқида бир жон эмас минг жонни қурбон этмишам,
Бир назар қилса агар дардимга дармон этмишам,
Англаким аҳбобни кўнглимга меҳмон этмишам,
Итларин оғзида гар кўрсанг бағридан поралар.

Бу кўнгил бўстонига бир қаср қилгил ихтиро,
Қаср ичинда муҳайё турли анвоъи мато,
Ссати қилмай фароғат гарчи ман қилсам видо,
Анда Мажнун мен буён, Лайлисин этгач ижтимо,
Ҳар тараф девоналар, бир ён пари рухсоралар.

Токи махмурсан хумор тонгида йиғлаб инграгил,
Доимо сармаст бўлгил, бевафолиғ қилмагил,
Маҳвашин хуштакаллум амрини ҳам тинглагил,
Хонақо вақфи сувин ичмасалар, эй, шайх, англагил,
Гар хумор ўлса фано дайридаги майхоналар.

Мен каби ишқ-муҳаббат даштида овора йўқ,
Чораю ҳифзу ҳимоя этгали наззора йўқ,
Ҳслима сандин бўлак ғамгин дили афгора йўқ,
Бас ғалат бўлгай демак, ушшоқни бечоралар.

ЖОНДИН ЛАЗИЗ

(Мирий газалига мухаммас)

Ёр билан ўтган умр минг даври даврондин лазиз,
Ҳар нигоҳи дардима юз дори дармондин лазиз,
Ҳуснин кўрганлар айтур, ҳуру филмондин лазиз,
Ёр лаълини нечук дей, оби ҳайвондин лазиз,
Оби ҳайвон не деган сўз, шарбатжондин лазиз.

Дилрабои суҳбати дил қулфига бўлгай калид,
Ҳар сўзин маъносидан бордир ажаб бир олий дид,
Тўти гуфторин эшитгач ҳар киши қилгай умид,
Сўз ҳам ул лабдан масеҳ анфосидек бергай навид,
Қулку ул оғзида ҳар ширинки бор андин лазиз.

Часҳрасин бир бора кўрган қошидан кетмас нари,
Ой хижолат ҳуснидан, инсон эмас, ҳур ё пари,
Қадди-бастига қараб дерлар гўзаллар сарвари,
Лутф этиб мастона-мастона келур кулбам сари,
Хизматида жон инсори бордур имондин лазиз.

Қиприги жон қасдининг тийри эрур қоши камон,
Хавфида ғам чекканимдан лола рангим заъфарон,
Чорасизликдан қилурман кечаю кундуз фиғон,
Уқи жон ичра алиф ҳам ёсидур нуни равон,
Роҳати жондек эрур ҳар заҳми жонондин лазиз.

Арзигаи бўлсам букун боди сабони садқаси,
Бу нигорим ҳажрида етган жафони садқаси,
Жисми жонларни қилай аҳду вафони садқаси,
Арзигаи бўлсам ўшал нозик адони садқаси,
Тур вафо шартида, йўқдур ушбу паймондин лазиз,

Шоду хандон ўрнига кўрган куним абтар менга,
Кулфату ғам бўлди ҳардам такаю бистар менга,

Хонумонимдан кечиб бўлмоқ адам беҳтар менга,
Ҳар нега ким қаъдасига ялғон фараҳ ортар менга,
Шеър мавзундикки, бўлгай лафзи ялғондин лазиз.

Енгадур ғам лашкарини боданинг ғозийлиги,
Ҳукум фармонига мансуб ошиқин розилиги,
Рост эрур Холис муҳаббат риштасин мозийлиги,
Жом завқи Қаллиқўрғон хуттасин қозилиги,
Жом шукур оғзида Мирий Каттақўрғондин лазиз.

Ғ А З А Л

Илҳомим шод этгувчи қайнар булоғимдир ғазал,
Дилни равшан тутгувчи машъал чарошимдур ғазал.

Қимки зиқлик дардининг домига бўлса мубтало,
Дафъи савдо қилгали бўстону боғимдур ғазал.

Ошиқ аҳлига очар ишқи муҳаббат бобини,
Гаштини сурмоқ учун роҳатли чоғимдир ғазал.

Ногаҳон кайфимни вайрон айласа дилхасталик,
Рад этиш тадбирига илмий яроғимдир ғазал.

Дилга хушнудлик бериб кайфу ҳаловат илмидан
Таълим олмоқлик учун билган сабоғимдир ғазал.

Мен унга машшота бўлсам зебу зийнат бергучи,
Сочу зулфингни тарошликка тароғимдир ғазал.

Ёки ҳижрон даштида бўлсам қабоҳатга дучор,
Холисо бўлган таянч савлатли тоғимдир ғазал.

ЯХШИ-ЯХШИ

Жононани етишган камоли — яхши-яхши,
Қоматига ярашган жамоли — яхши яхши,
Севимли жилва, нозу фаоли — яхши-яхши,
Ҳар сўзида маъони, мақоли — яхши-яхши.

Ҳуснига ким боқса бир, волаин шайдо бўлур,
Ундан кўнгил узолмай ошиқу танҳо бўлур,
Меҳри муҳаббат унинг қалби аро жо бўлур,
Зебони қадди баста, ниҳоли — яхши-яхши.

Сўзласа ширин сўзи комимга лаззат берур,
Оғушига олса ким жисмига роҳат келур,
Қалбини бўстонида меҳригиде ундирур,
Алду вафога доир саволи — яхши-яхши.

Фаолият бобида ҳурматни қилгай бажо,
Толширсангиз вазифа вақтида айлар адо,
Ҳар донмо халқ учун жонини қилгай фидо,
Холис одобли фикру хаёли — яхши-яхши.

К У Р И Н У Р

(Чархий ғазалига мухаммас)

Замона саҳнасига боқсам ул зиё кўринур,
Танимга оби-ҳаво меваси даво кўринур,
Меҳри ҳар башари мангу ошно кўринур,
Кўзимга хўр Ватаним гарди тўтнй кўринур,
Унинг муҳаббати ҳар бир кўнгилга жо кўринур.

Ҳамиша меҳри вафо унгиси хитобимдан,
Элимга бахт йўлин очган шон-шарафли бобимдан.

Агарда боқса киши зарварақ китобимдан,
Юракда завқин висол нурли офтобимдан,
Кўнгилда нақшу вафо кўзгуси жило кўринур.

Йўлимни қилди мунаввар порлаган шабистоним,
Замона юлдузидан равшан ўлди майдоним,
Ғубор, дарду алам йўқ қувончли ошёним,
Чиройи бу чаманим ҳосил гулистоним,
Баҳор ҳар зарваришим шому ҳар сабо кўринур.

Етишди онгли бўлиб, ўлкамизда донолар,
Агар-чи истаса кўнглим ҳарна ул муҳайёлар,
Ҳаёт базотидан тўлди уйда ашёлар,
Элимни қудратидан гулшан ўлди саҳролар.
Зиллол қатраси бор дуру бебаҳо кўринур.

Улусга бахтли фаровон мавжуд ўлди давронлар,
Элим муҳофазатини сақлабон нигоҳбонлар,
Қийинни қилгали осон топилди имконлар,
У кун қуш учса парин куйдирур биёбонлар,
Бу кун тамом чаман боғу дилкушо кўринур.

Ақида мансабига айлабон ҳаволанса,
Ўзини қилмишдан ўртаниб жазоланса,
Шифо анга топилмас қанчаки даволанса,
Қимки халқ назари меҳридан жудоланса,
Қи ҳар нафасда анга ранжу юз бало кўринур.

Қимки сиқу садоқат бўлса хокусор ўлмас,
Агарда меҳри вафо кимда бўлса хор ўлмас,
Хатога сурса қадам Холис эътибор ўлмас
Вафо йўлида қадам Чархий бемадор ўлмас,
Ҳақиқий йўлда ҳамон ушбу муддао кўринур.

НА ҚИЛАЙ

На қилай доду фиғоинг, отанг ўлгандан кейин,
Зиндалик боғида битган наҳли сўлгандан кейин.

Сен учун келган балога кўндаланг бўлган онанг,
Булмагай асло кўриш ерга қўйилгандан кейин.

Жовидон эрмас умр, бир кун келиб кетгай қазо
Топмагайсан гарди пойин кўз юмилгандан кейин.

Қўп пушаймонлар қилурсан очилиб тарки саринг,
Муҳтасиб деворига бошинг урилгандан кейин.

Фойдасиз хайру саховатларни марҳум кўрмагай,
Тор лаҳад ичра кўзи тупроққа тўлгандан кейин.

Баъзилар эслаб ота қабрин зиёрат қилмагай,
Она ер тупроғига жисми қўшилгандан кейин.

Ота-онанг ҳурматин, Холис, ҳаёт чоғида қил,
Қўп пушаймонлар қилурсан вақти ўтгандан кейин.

ЕШЛИК НАДОМАТИ

Ишқу муҳаббат йўли билмас эканман,
Ер йўлига жон фидо қилмас эканман.

Келса яқин сарвиноз ёнма-ён бўлиб,
Севгили маҳбубидек бўлмас эканман.

Қилса менга пигорим нозу карашма,
Шодлигим изҳор этиб кулмас эканман.

Қилсам агар минг жафо, ёр қилур вафо,
Шунчалигин назарга илмас эканман.

Ёшлигим ўтқарибман қадрини билмай,
Айшу сафо лаззатин билмас эканман.

Холисни минг бора ёр ҳолини сўрса
Мен эса ҳол сўрғали келмас эканман.

БЕЖО ҚАДАМ

Ёру дўстингни унутма даври даврон келди деб,
Учмагин мансаб елига орзу армон келди деб.

Қилма манманлик эл ичра одамийликдан чиқиб,
Ёш ғунонтойдек керилма шоду хандон келди деб.

Қўй қадам оқисталаб бахт зинасини пештоқига,
Босмагил бежо қадам юксакка нарвон келди деб.

Ҳар нимарса хор бўлса давр ўтиб бўлгай азиз,
Топганинг елга совурма қўлга осон келди деб.

Қилмагин асло мунофиқлар билан улфатчилик,
Айтма сиринг ҳар кима дўсту қадрдон келди деб.

Холисо, подон кишининг тил етармиш бошига,
Сўзлама ҳар ерда тилга рости ёлғон келди деб.

Д О Р И Л Ф У Н У Н

Берди инсон наслига илму амал, дорилфунун,
Тортибон бағрига эр, хоҳи аёл, дорилфунун.
Парвариш айлайди топгунча камол дорилфунун,
Илму ҳикмат ганжиги қилсам символ, дорилфунун,
Шай жавоб бермоққа ким берса савол, дорилфунун.

Нега тимсол айласам ман илму урфон конидур,
Кимда бўлса завқ-шавқ фан боғининг боғбонидур.

Қим олур аъло баҳо дорилфунун кайвонидур,
Истиқомат қилсақим гўё унинг меҳмонидур,
Барчага қилмоқда меҳнатни ҳалол, дорилфунун.

Бу билимгоҳ сийнаси гўё азим даргоҳдир,
Файласуфлар бузруги ҳар доимо ҳамроҳдир.
Барча устози, табиат илмидан огоҳдир,
Илмидан бебахралар гўё билинг гумроҳдир,
Қанча маблағ кетса дер келмас малол, дорилфунун.

Таҳсил олганларни бу юрт, онгли ҳушёр айлағай,
Ўқдириб роҳий равиш одил амалдор айлағай,
Жумласидан олий мансабларга тайёр айлағай,
Забт этишга бахт қушин сайдинга сайр айлағай,
Бўлди Холисга ҳаёт илму қурол, дорилфунун.

САЕҲАТ ҚИЛ

Қўнгил мулкани обод этгали сайру саеҳат қил,
Йил ичра ўн бир ой хизмат қилиб, бир ой

ҳаловат қил.

Гўзал бу Ўзбекистонимга монанд ўзга жаннат йўқ,
Бу жаннат боғларини оғушида тинч истиқомат қил.
Сихатлик истасанг, дўстим, курорт, ўрмону боғларда,
Танинг дарддин халос этмоқчи бўлсанг,

истиромат қил,

Фазода сайр этиб, денгизда сузмоқликни азм айлаб,
Ҳаёт — умринг узун бўлсин десанг, сайри вилоят қил.

Сафар қилмоқчи бўлсанг хорижи юрт, шаҳарларга,
Самимийлик билан дўст орттириб келмоқни одат қил.

Кўриб қишлоқ, шаҳарлар кўрки та сифини назм айлаб,
Азиз ҳурматли дўстларга келиб талқини — ҳикоят қил.

Жаҳонгашта бўлиб сайёҳ дилинг хушнуд этар бўлсанг,
Қабул айлаб шифокорлар сўзини, Холис, итбат қил.

К Е Л Т И Р Г А Й

Ҳалол меҳнатга азм этсанг камолотликни келтиргай,
Ҳақиқат йўлидан юрсанг адолатликни келтиргай.

Агар оқил кишилар суҳбатидан баҳраманд бўлсанг,
Маҳорат орттириб фаҳму фаросатликни келтиргай.

Садоқат бирла ҳар доим Ватан аҳлига қил хизмат,
Сенга бу хизматнинг кайфу ҳаловатликни келтиргай.

Шикоят айласа ҳар ким бировнинг қасдини кўзлаб,
Қўшилсанг фикрига бешак касофатликни келтиргай.

Узингдан қил йироқ беору номус беҳаёларни,
Яқин бўлсанг улар, дилга жароҳатликни келтиргай.

Мунофиқ бўлган одамдин халойиқ эътироз айлар,
Бўлуб у халқаро мулзам хижолатликни келтиргай.

Тилингдан қўймасанг яхши сифатлаб юртингни мадҳин,
Буюкларни қаторида балоғатликни келтиргай.

Агар Холис уқуб аҳли расолардан сабоқ олсанг,
Улар сенга тилаб шону шарофатликни келтиргай.

УСТОЗ ҲАБИБИИГА

Қўрдингиз ҳурматли дўстим икки қирқ беш гул баҳор,
Топдингиз тўқсон йил ичра эл ичинда эътибор,
Ким элни эътиборидаки бўлмагайдир хору зор,
Чунки ул халқи учун ҳар дам аро ҳожатбарор,
Мен тилайман сизга обрў, шону шуҳрат бахтиёр.

Элга манзур бўлди ёзган назмингиз-ашъорингиз,
Дил бўстонин муаттар айлади гулзорингиз,
Бўлди таслим, бўлди мухлис, бўлса гар агёрингиз,
Қўйлабон берсун садо мадҳига дил торингиз,
Бу улуғ ҳимматни қутлаб раҳмат айтур ҳур диёр.

Сиз мавлоно, жаҳонда мухлисингиз беҳисоб,
Элга тақдим айладингиз бир неча шеърий китоб,
Шеър ёзган ғайти гоҳо кўрмадингиз тунда хоб,
Меҳнатингиз зое бўлмай бўлди халқимга ижоб,
Ҳадя қилган санъатингиз халқимизга ифтихор.

Кексалик чоғида ғайратга миниб бардам бўлинг,
Умрингиз борича ҳеч кўрмай алам, хуррам бўлинг,
То абад маҳзуннамо бўлманг валеқ беғам бўлинг,
Дўсту Холис суҳбатида доимо ҳамдам бўлинг,
Шеърингизни куйламоқда барча хушхон бастакор.

ЛАТИФАНОМА

(Ўзбекистон халқ шоири Собир Абдуллога)

Муаммо мақсадим бул кун ечилди,
Дурим дарёдин олмоққа кечилди.

Қувончим бодаси топгач меъёрин,
Қадрдон дўстларим бирлан ичилди.

Шнорим зебига турли либослар
Буқун Собир қўли билан ечилди.

Самимият қулочу қўйнин очгач,
Зафар дўстоналик билан қучилди.

Ҳамъият кўрсатиб Холисга Собир,
Зухур орзусида кўкка училди.

У Я Л И Б Д У Р

Дилдора менга бўлгани меҳмон уялибдур,
Берсам мен агар бўлгани мезбон уялибдур.

Мақсадни баён айлаб эдим зарра яширмай,
Ул ҳам сирини қилгани пинҳон уялибдур.

Дилбарни менга мойил эмас кўнгли дер эдим,
Мойил эканин айтгани жонон уялибдур.

Тушгач назарим кўзни сузиб қилди табассум,
Ошкора этибон кулгани хандон уялибдур.

Меҳнат камарин боғлаб ўзин элга танитмай,
Халқ ўртасида сургани даврон уялибдур.

Холисга муҳаббат сирини ошкор этишга,
Севганлигини қилгани эълон уялибдур.

КЎРСАМ ДЕСАМ

Ёр қўлини парда қилди гул юзин кўрсам десам,
Келмади ҳаргиз яқинроқ бирга ўлтирсам десам.

Бермади тутқич, мисоли оҳудек айёр экан,
Бахту толе қушларим бошига қўндирсам десам.

Бекарорликдан мени жисмимда тоқат қолмади,
Тингламас арзим, неай, ёримга билдирсам десам.

Диққатим банд айладим мен дур тишин кўрмоқ учун,
Лоқақал жилмаймади бир карра кулдирсам десам.

Бўсадин айлаб гаров у ютқириб бўлди ҳижил,
Тутди у юзга қўлин бўсамни ундирсам десам.

Илтижолар қилди Холис ҳеч ризолик бермади,
Васлига восил бўлиб, кўнглимни тиндирсам десам.

УН ЕТТИ ЕШИДА

Мени ақлу ҳушим ҳардам гўзаллар кўзу қошида,
Қилур бегона ақлимдан кулиб ҳар бир қарошида,

Баҳор айёмида гул ифтихор этса чиройига,
Гулистонлар хижолатда бўлур ўн етти ёшида.

Хумор кўз, сарви қоматга ярашган зулфи зебоси,
Чиройликлар чиройини давлати ёримни бошида.

Жамоли партавин солса, само юлдузлари ҳайрон,
Қуёшу ой отолмасдан висолини талошида.

Гўзал бўстону водийлар насимидин муаттардур,
Ёзиб сочин, туриб вақти саҳар зулфин тарошида.

Савол берган эдим ишқий ҳарорат қайда бўлгай деб,
Деди Холис, гўзал ёринг жамолини қуёшида.

МУНДАРИЖА

Зебо Самарқанд	3
Мақом	4
Марҳабо	5
Муаммо	6
Насиҳат	7
Наққош	7
Олқиш — олтин эмасму	8
Фурқат	8
Гулшан Намангон	9
Эсласун	10
Кутган ёмон	11
Такаллум айла	11
Наво қилиб юр	12
Ғафур Фулом	13
Мавлоно Собир Абдуллога шеърӣ мактуб	14
Табрикнома	15
Ўлдошингиз	16
Мирзачўл	16
Марсия	18
На боис	18
Елгончилар	19
Қил ҳазар	20
Сиҳатлик бўлмас	21
Тама	21
Келтиргай	22
Латифнома	23
Айлангиз	23

Ўйнар	25
Иўлга тушдим	26
Олдида	27
Келмади	28
Ёширмиш оразин	29
Аҳли риё	31
Умид этмоқ	32
Изҳор этдингиз	33
Чархий	34
Дўст билан	35
Хслининг донасидан	37
Ҳавас	37
Бериқсиз	38
Бир нигоҳ	38
Гули раъно	39
Двидоринг лазиз	40
Ер танладим	40
Зиёфат	41
Ишонарму	42
Қифоя	42
Қўз тегмасин	43
Кулиб-кулиб	43
Қўрқаман	44
Ҳижрон	45
Жонона бўлай деб	45
Оқилу доно	46
Барқарор Холис	47
Ёд айланг	47
Васият	48
Арзигаё	48
Билдирмагин	49
Бсгона деб кулманг	50
Гулрух	51
Жавлонидан	51
Зухроча бор	52
Мафтун этар	52

Олий чехра	53
Тенг келмас	54
Ухшамас	54
Уйғонсин	55
Ун саккиз ёшинг сенинг	55
Ухшайсан	56
Фарёд этар булбул	57
Экансан	57
Тарғиб	58
Ниҳолинг	58
Гулбаҳор	59
Мужгон ўқи	60
Ота насиҳати	61
Жонона бир келиб кет	62
Не ажаб	62
Жондин лазиз	64
Ғазал	65
Яхши-яхши	66
Кўринур	66
На қилай	68
Ешлик надомати	68
Бежо қадам	69
Дорилфунун	69
Саёҳат қил	70
Келтиргай	71
Устоз Ҳабибийга	72
Латифанома	72
Уялибдур	73
Кўрсам десам	74
Ун етти ёшимда	74

Литературно-художественное издание

ХОЛИС
СВЕТОЧЬ
Стихи

Художник В. Лисс

Ташкент, Издательско-полиграфическое объединение им. Г. Гуляма

На узбекском языке

Адабий-бадний нашр

ХОЛИС
ҚАНДИЛ
Шеърлар

Муҳаррир *М. Ҳайдаров*

Расмлар муҳаррири *А. Мамажонов*

Техн. муҳаррир *Р. Раҳматуллина*

Мусаҳҳиҳ *К. Дўстматова*

ИБ №

Босмахонага берилди 10.04.91. Босишга рухсат этилди 8.07.91 Формати 70×90^{1/2}. Босмахона қоғози № 2. Алабий гарнитур. Юқори босма. Шартли босма л. 2,92. Шартли кр оттиск 3.07. Нашр л. 2,2. Тиражи 6000. Заказ 1125. Баҳоси 1 с. 50 т. Шартнома 52—89

Ғафур Фулом номидаги Нашриёт-матбаа бирлашмаси. 700129. Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССЖ Матбуот давлат қўмитаси Ғ. Фулом номидаги Нашриёт-матбаа бирлашмасининг 1-босмахонаси. 700002; Тошкент, Сағбон кўчаси, 1-берк кўча, 2-уй.

Холис.

Қандил: Шеърлар.— Т.: Нашриёт-матбаа бирлаш-
маси, 1991.— 80 б.

Кекса ғазалхонларимиздан бири домла Холис-
нинг ушбу «Қандил» мажмуаси шоир умрининг охир-
ги паллаларида иқтидори даражасида баҳоли қудрат
ёзилган ғазаллардан таркиб топди.

Холис. Светочь: Стихи.

Ўзг